

Ja ayuuk mödya'aky

*Lengua mixe
Güichicovi, Oaxaca*

Primer grado

NOMBRE DEL ALUMNO (A)

ESCUELA

GRUPO

POBLACIÓN

ENTIDAD FEDERATIVA

Este libro de texto ha sido elaborado por el Gobierno de la República y se entrega en forma gratuita a los niños de las escuelas primarias del país.

Los juicios y opiniones de los maestros, de los padres y de los alumnos son muy importantes para mejorar la calidad de este libro. Sus comentarios pueden ser enviados a la siguiente dirección:

COMISIÓN NACIONAL DE LIBROS DE TEXTO GRATUITOS

Rafael Checa núm. 2 col. Huerta del Carmen
C.P. 01000, México, D.F.

Las obras de arte que ilustran las cubiertas de los libros de texto gratuitos son representativas de las grandes etapas del arte mexicano. Constituyen un valioso respaldo educativo y son motivo de orgullo nacional.

SEP

Libro de texto en lengua mixe de Güichicovi, Oaxaca.

Elaborado en la Dirección General de Educación Indígena de la Subsecretaría de Educación Básica de la Secretaría de Educación Pública

Autor

Erasto González Antonio

Ilustración

Omar de la Pera, Renata Gutiérrez, David Espinosa,
J. Guadalupe Ramírez, Emma I. Morales y Juan A. Farías

Fotografía

Carlos Porraz y Dante González Yedra

Diseño de Portada

Comisión Nacional de Libros de Texto Gratuitos,
con la colaboración de Luis Almeida

Ilustración de Portada

"Vendedora de frutas", Olga Costa (1913-1993)

Óleo sobre tela, 1951, 195 x 245 cm.

Museo de Arte Moderno, INBA, CNCA

Reproducción autorizada por el
Instituto Nacional de Bellas Artes y Literatura

Fotografía de Portada

Javier Hinojosa

D.R. © Ilustración de Portada: Olga Costa/INBA

D.R. © Secretaría de Educación Pública, 1995

Argentina No. 28

Col. Centro, C.P. 06029

México, D.F.

ISBN 978-968-29-9121-9

Primera edición 1994

Décima segunda reimpresión 2013

Impreso en México

*La Patria (1962),
Jorge González Camarena.*

Esta obra ilustró la portada de los primeros libros de texto. Hoy la reproducimos aquí para que tengas presente que lo que entonces era una aspiración: que los libros de texto estuvieran entre los legados que la Patria deje a sus hijas y a sus hijos, es hoy una meta cumplida.

A seis décadas del inicio de la gran campaña alfabetizadora y de la puesta en marcha del proyecto de los libros de texto gratuitos, ideados e impulsados por Jaime Torres Bodet, el Estado mexicano, a través de la Secretaría de Educación Pública, se enorgullece de haber consolidado el principio de la gratuidad de la educación básica, consagrada en el Artículo Tercero de nuestra Constitución, y distribuir a todos los niños en edad escolar los libros de texto y materiales complementarios que cada asignatura y grado de educación básica requieren.

Los libros de texto gratuito son uno de los pilares fundamentales sobre los cuales descansa el sistema educativo de nuestro país, ya que mediante estos instrumentos de difusión del conocimiento se han forjado en la infancia los valores y la identidad nacional. Su importancia radica en que a través de ellos el Estado ha logrado, en el pasado, acercar el conocimiento a millones de mexicanos que vivían marginados de los servicios educativos y, en el presente, hacer del libro un entrañable referente gráfico, literario, de conocimiento formal, cultura nacional y universal para todos los alumnos. Así, cada día se intensifica el trabajo para garantizar que los niños de las comunidades indígenas de nuestro país, de las ciudades, los niños que tienen baja visión o ceguera, o quienes tienen condiciones especiales, dispongan de un libro de texto acorde con sus necesidades. Como materiales educativos y auxiliares de la labor docente, los libros que publica la Secretaría de Educación Pública para el sistema de Educación Básica representan un instrumento valioso que apoya a los maestros de todo el país, del campo a la ciudad y de las montañas a los litorales, en el ejercicio diario de la enseñanza.

De esta forma, el libro ha sido, y sigue siendo, un recurso tan noble como efectivo para que México garantice el Derecho a la Educación de sus niños y jóvenes.

N O T A

Como resultado de la reunión celebrada con los miembros del Consejo Técnico Regional de la lengua mixe de Güichicovi para revisar los libros de educación primaria, y por un consenso logrado a nivel regional, decidieron modificar la grafía **ö** en **ë**, considerada como la sexta vocal del alfabeto de dicha lengua.

Se sugiere a los maestros que el cambio de grafía (que proponen de **ö** a **ë**) en los libros de texto correspondientes, se realice con los alumnos en las aulas, recomendándoles que en donde encuentren palabras con **ö** las sustituyan por la grafía **ë**, apoyándose en láminas o en el pizarrón, de tal manera que los alumnos visualicen los cambios.

Ja ayuuk mödya'aky

*Lengua mixe
Güichicovi, Oaxaca*

Primer grado

PRESENTACIÓN

Este libro de texto está dirigido a las niñas y niños indígenas que cursan la educación primaria con el propósito de favorecer el aprendizaje de la lectura y escritura de la lengua indígena que se habla en su comunidad.

Podrá ser utilizado en forma creativa por los maestros y los niños, este ciclo escolar o los subsecuentes, para dar respuesta a los problemas particulares que se presenten en el desarrollo de la expresión escrita y la comprensión lectora.

En el libro se encuentran diferentes escritos, algunos hablan de cosas que hay en la comunidad, otros relatan las costumbres, fiestas y leyendas.

Su elaboración estuvo a cargo de profesores indígenas con experiencia en la enseñanza de la lengua que el libro aborda, así como con conocimiento de la cultura de las comunidades que hablan dicha lengua. Los autores consideraron el enfoque comunicativo propuesto para la enseñanza de las lenguas en el Plan y Programas de Estudio para la Educación Primaria 1993.

El libro podrá ser enriquecido a partir de las observaciones y consideraciones que profesores, padres de familia, comunidades y organizaciones civiles indígenas, realicen acerca del lenguaje utilizado, los contenidos, las ilustraciones, el formato y la presentación.

Ja librë ayuuk mëdya'agy, je'e du'un nyë maaby ja jawiinb abëjkëpë nebyë ja pigana'k oy abëkëp ja noky kapxy jiyët ja iamtsoo ayuuk. Ja iabëjpë ko ja iayuuk yaj tsobaady, je'e këxp ko oy winjëwë'ëy ja iamtsoo ayuuk mëed ja du'un iabëpë oy du'un winjëwë'ëy mëed kyëxy abëjp du'un ti jaty yaj nëixëyëp

Ja librë kunaax yaj kapxtaap ajxy du'un ja'ay je'e këxp ko ajxy du'un të tyuuny nebyë je'e myaj kapxta'agët mëed nyëjuëby anaxy ma ayuukëxp mëed nebyë ajxy je'e tsënaayëp

Ko ajxy iadyuuny je'e ajxy yaj maix yaj mabadëy nebyë ianëë iadujën nebyë nyaits anemëyën ja këxyëp du'un të yaj Win Mayëp ma ja ajxy Abëky Expëkyën Jawiin aamp ja jumëjt jooty mil ja ku daax tujk mëgu'ox ja ku madaaxk i'x ja kumajk ja kudëkëëk, padyëts du'un tyam win këxë'ëky jada'a këxp add ayuuk jaay je'e gëxp ko je'e du'un nyëdaj ñëmaay nebyë ajxy abëga'añ expëga'añ ja du'un abëgaambë nebyë du'un yaj maay atyën nebyë du'un tyam tyu' yën ja abëkaambyën, nebyë du'un jia yaj tsokyën ma ajxy yaj kudujkën ma da ëjtsë Naxwiinën ko je'e loyë'ë wa'any ma ja du'un Abëk Expëgëtsona'any.

Ada librë je'e du'un tyunaap ko je'e wen du'un oyëyaampy tyu'u yo'oy, nebyë ada du'un iabëtsëmët ko da ajxy yaj tunët manaa ajxy tyëgëwa'any kapxtaapë. Yaj tunaam je'e nebyë je'e yaj mëbaadët nebyë ajxy abëkët expëgët nebyë je'e kiapxy mëdya'aky mëed nebyë ja pigana'k jiaty nyëjuë'ëy.

Ja du'un yaj kapxtaap ajxy mëdyak muk nebyë ajxy ix myëdoy maada ayuuk librë, ja teedy ajpë ajxy, ja cajptë jëyaay mëed ja ajxy amuky tun mujpë amtsoo ajxy nyianemëxë, magunaax tsobadaamp je'e ko ajxy yaj tégatsëp nebyë ada librë du'un wen iëyë'ëy nebyë du'un nyebanyëxyii.

Dios kju'uuy mooby ëjts ja mejts ayuuk mëdyaap Yaj Kapxtaapë, Ja Win Tsën Yaj Kapxtaapë, Ja Mëj Win Tsën mëed ja ku un tëjk ko ajxy du'un kiubëk mëed ko ajxy yajkopkëëy ma' ada jawiin librë du'un të wiin bëtsëymyë ku ajxy të kiapxy wijy debyë du'un ja kiu kiapxy kiumëdya'apë.

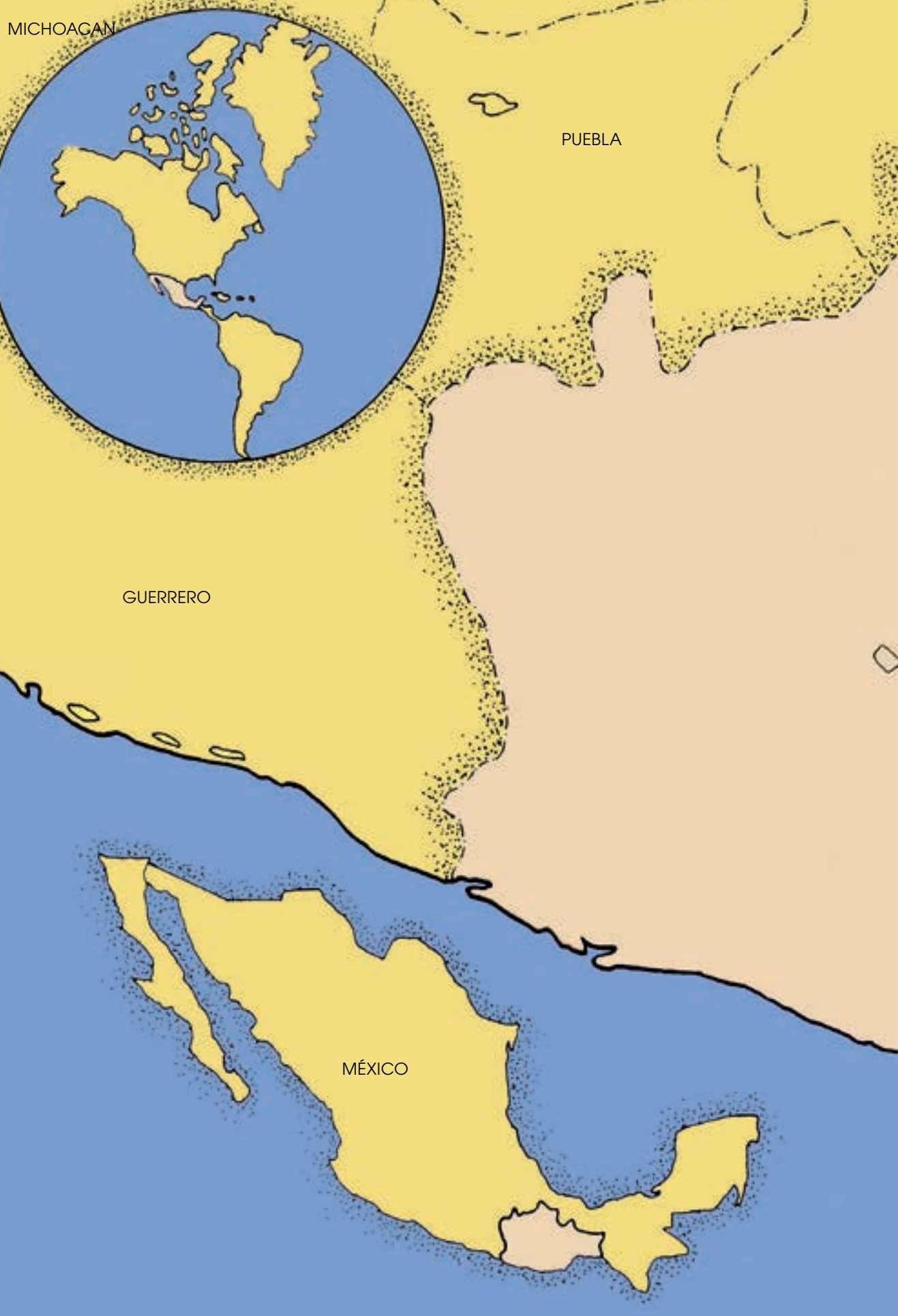
MICHOACÁN

PUEBLA

GUERRERO

MÉXICO

GOLFO DE MÉXICO

VERACRUZ

TABASCO

OAXACA

Tuxtepec

El Zacatal

Buena Vista

El Ocotol

Güichicovi

Maluco

El Chocolate

CHIAPAS

GOLFO DE TEHUANTEPEC

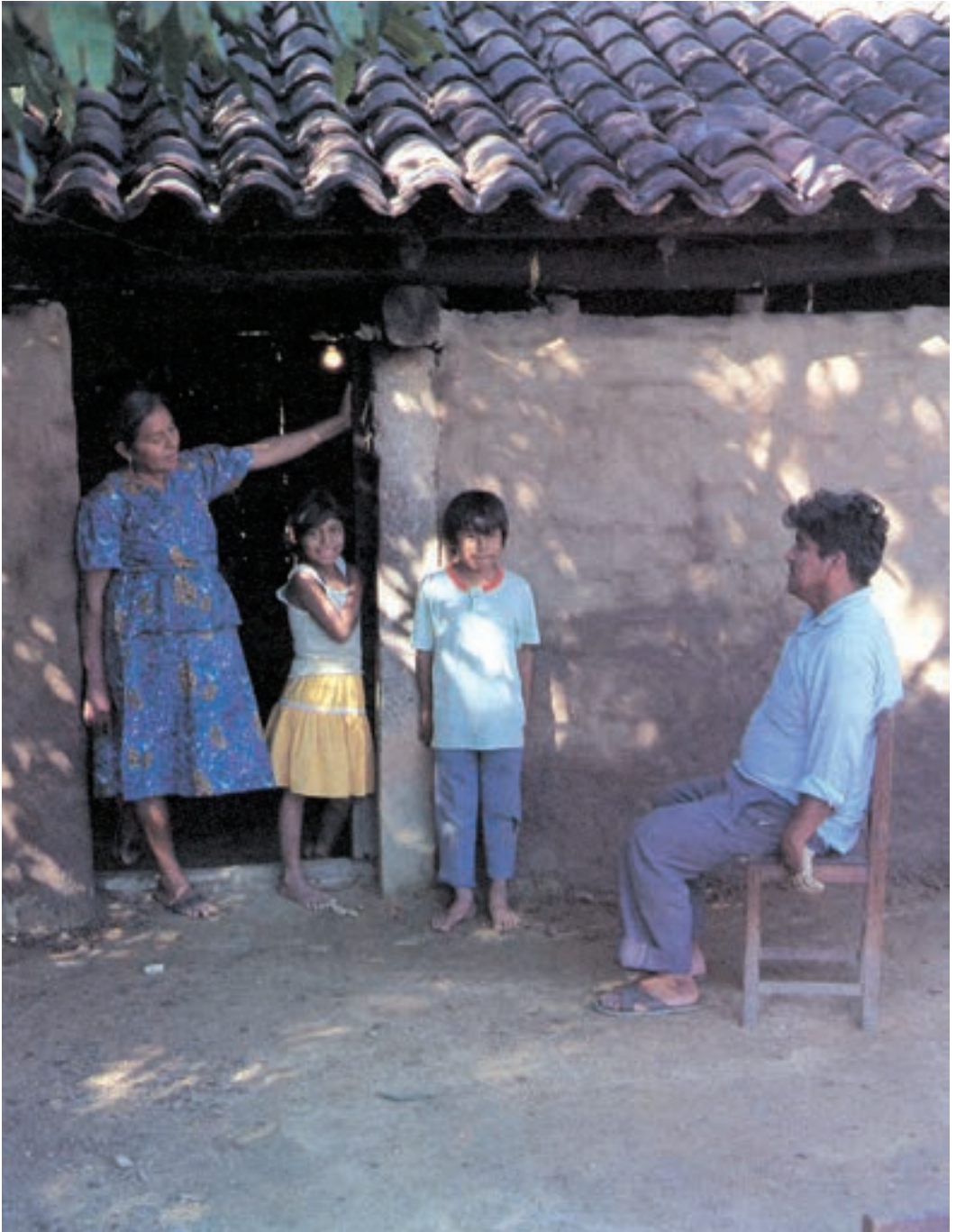
OCÉANO PACÍFICO

ÍNDICE

UNIDAD	TÍTULO	PÁGINA
I	Ja jujy ja mëgu'u	13
II	Ja naax ja kajpt	45
III	Ja du'un yaj paatpë ma janaxwiinën	99
IV	Nebyë ja jekypën ja aambyën je'enë du'untyu'yo'oy	151

Ja jujy ja mëgu'uk

ja mēj taj

ja maxuunk

ja taj unk

**Ja teedy je'e
ane'emp.**

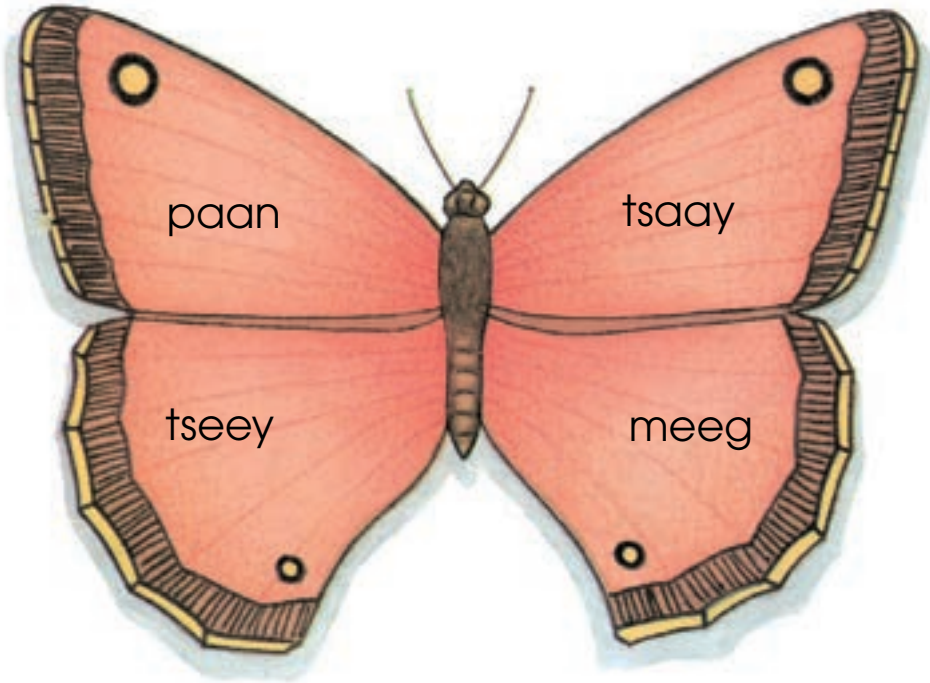
**Tyaj maxunk
nyëyaaxyp**

**Ja teedyap maab.
tsaay joot**

Puxjxt meep yë ya'ay

Ja taj mook je'e iëkxyp.

Koop yë'ë ya'ay ajxy.

ja jok

ja pok

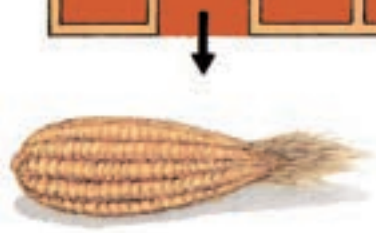
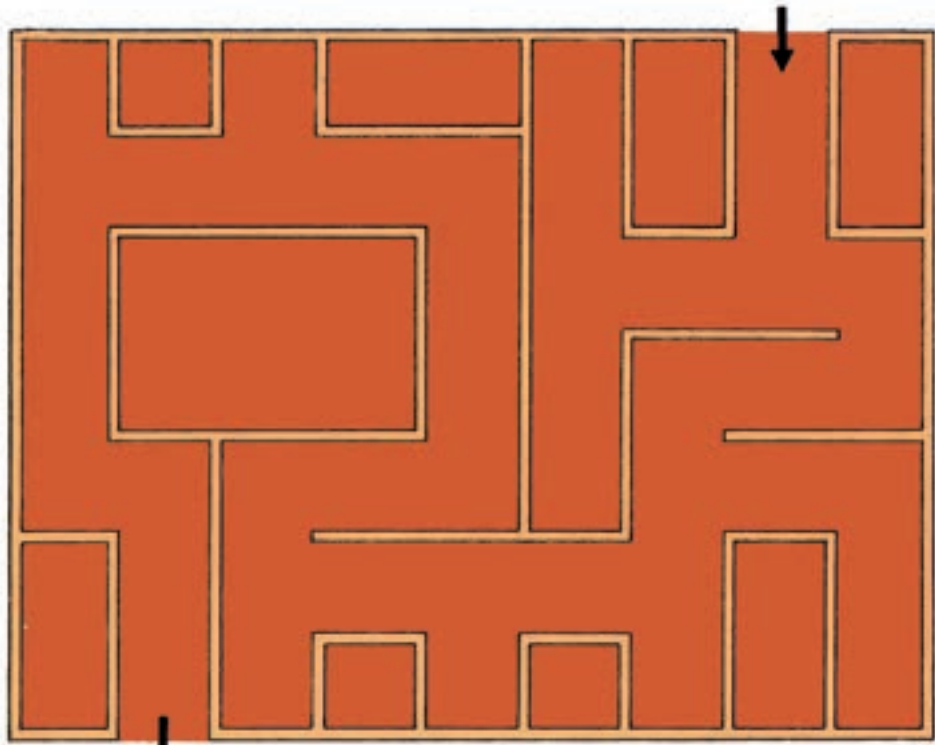
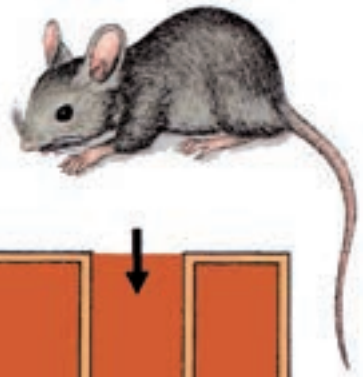

ja joomy

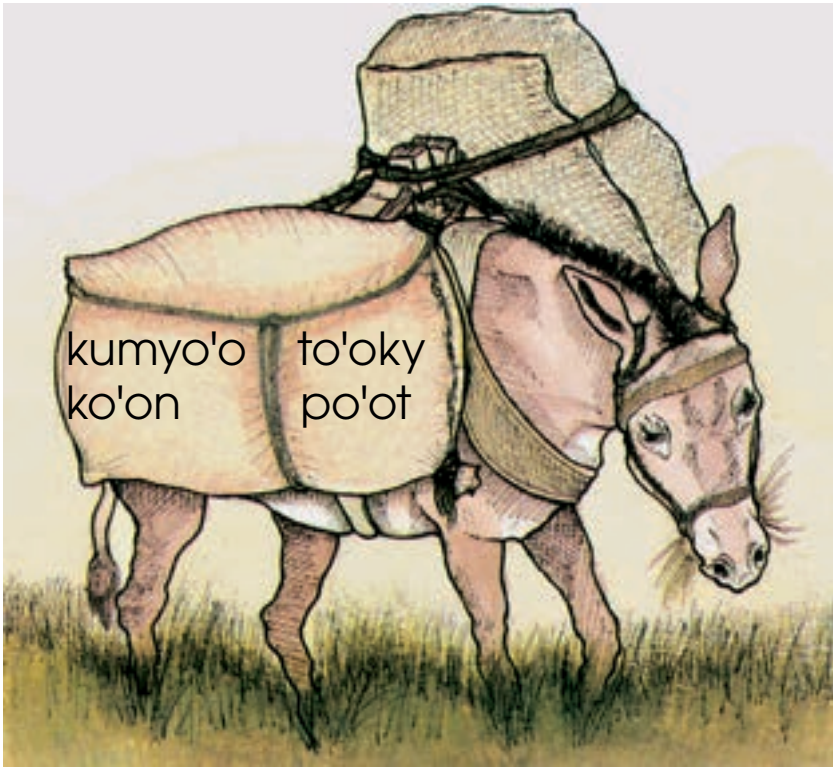

ja oomy

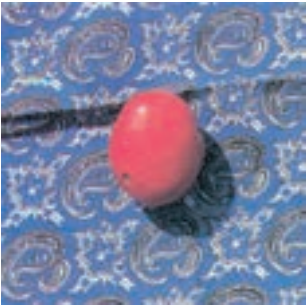

mook

kumyo'o to'oky
ko'on po'ot

Tuutk yaak jëëxp yë'ë kix unk.

ja uk

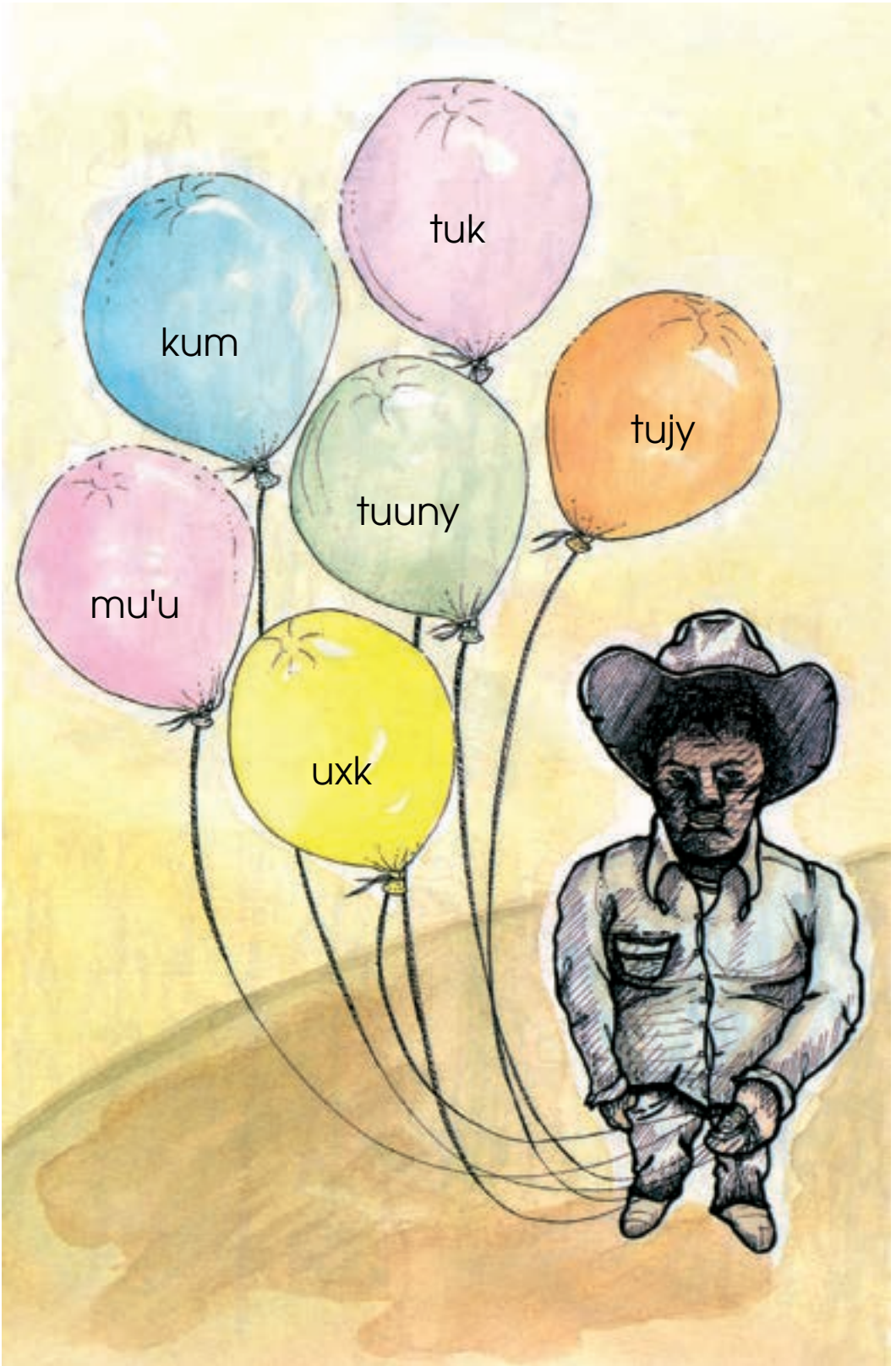
ja tuk

ja tujy

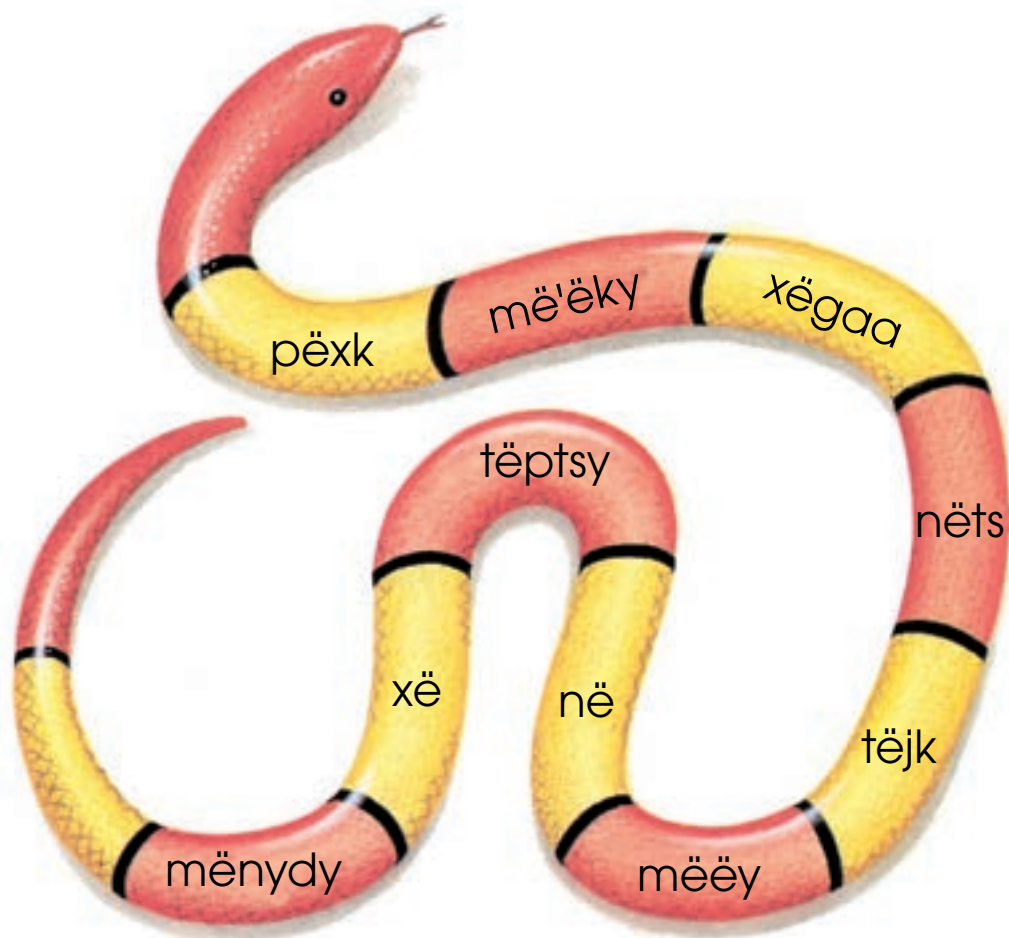

ja tun

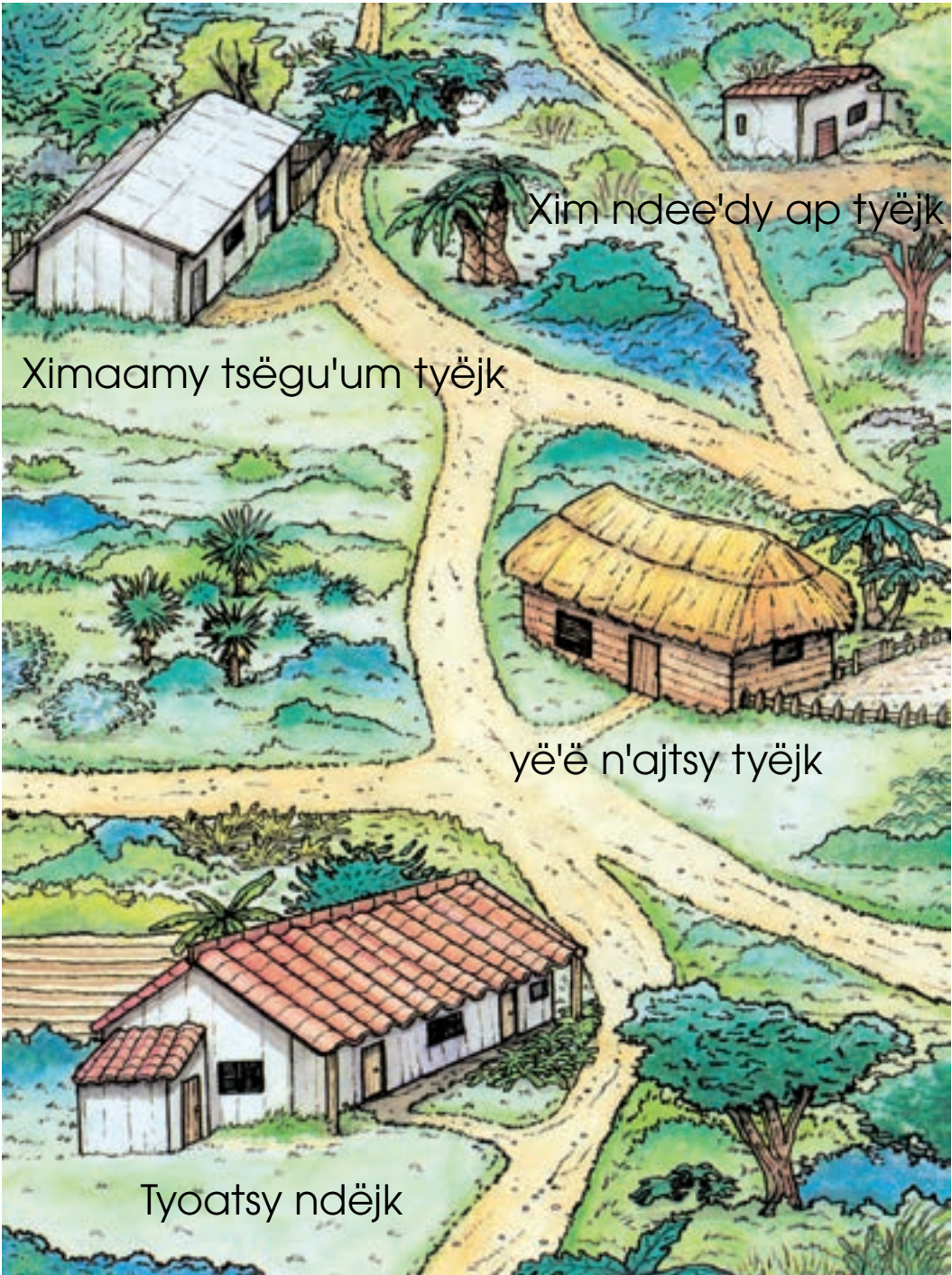

Xim ndee'dy ap tyëjk

Ximaamy tsëgu'um tyëjk

yë'ë n'ajtsy tyëjk

Tyoatsy ndëjk

pok

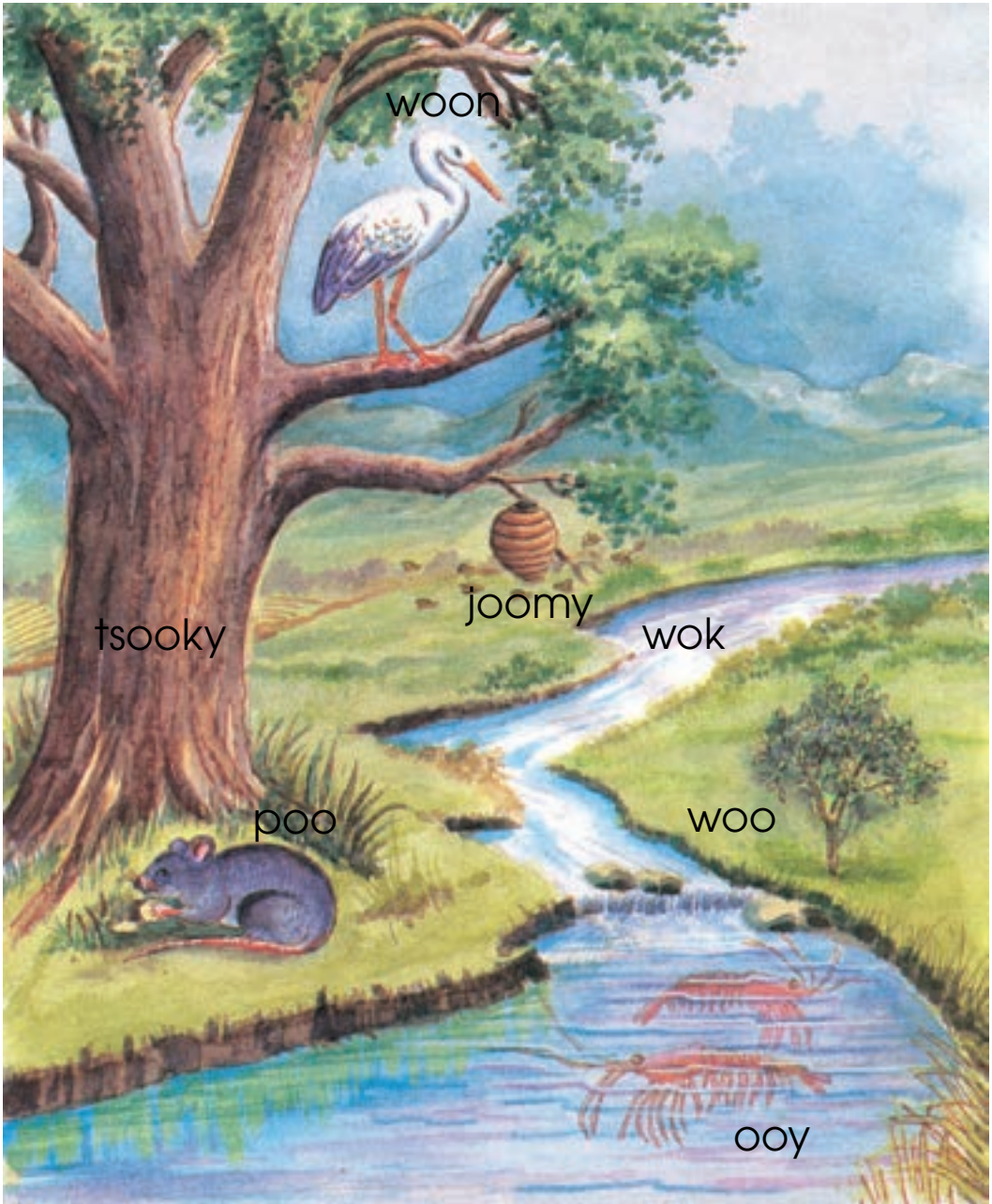
tok
t k

poj

yoy

woon

tsooky

joomy

wok

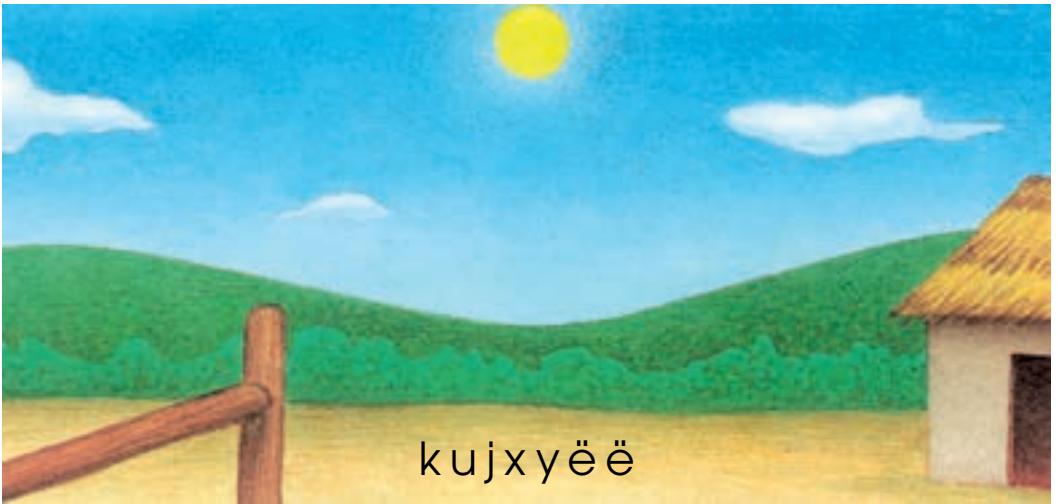
poo

woo

ooy

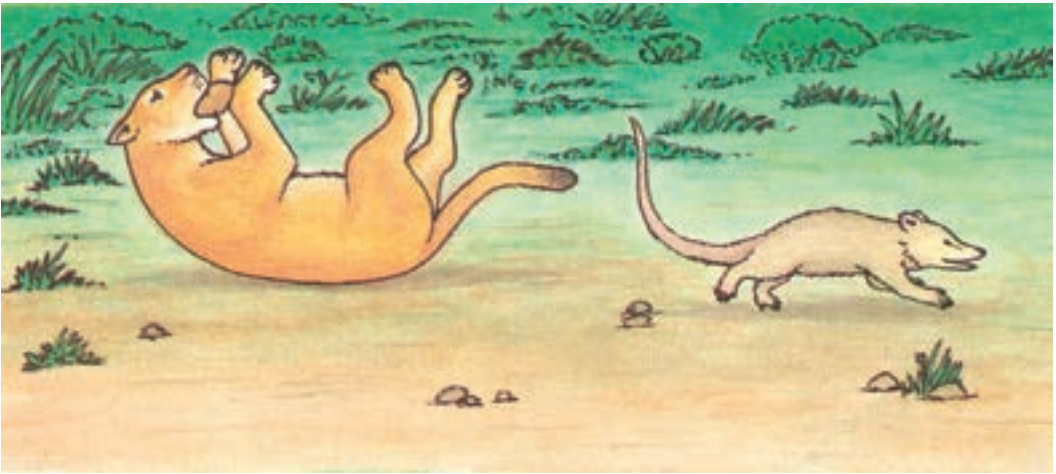
jopy

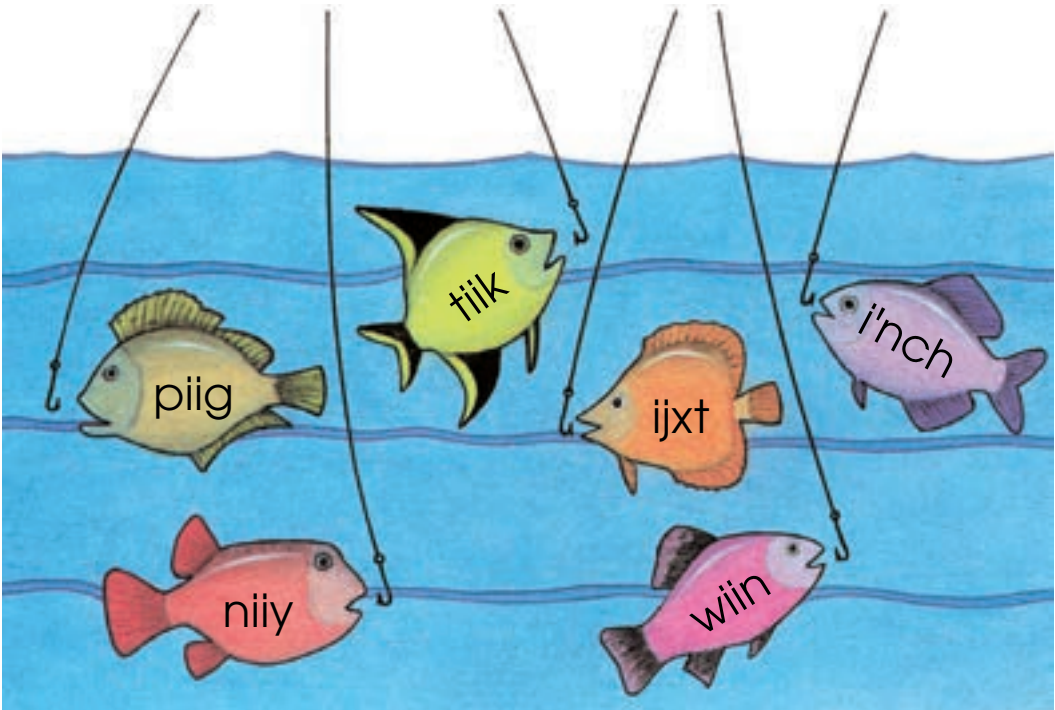
kujxyëë

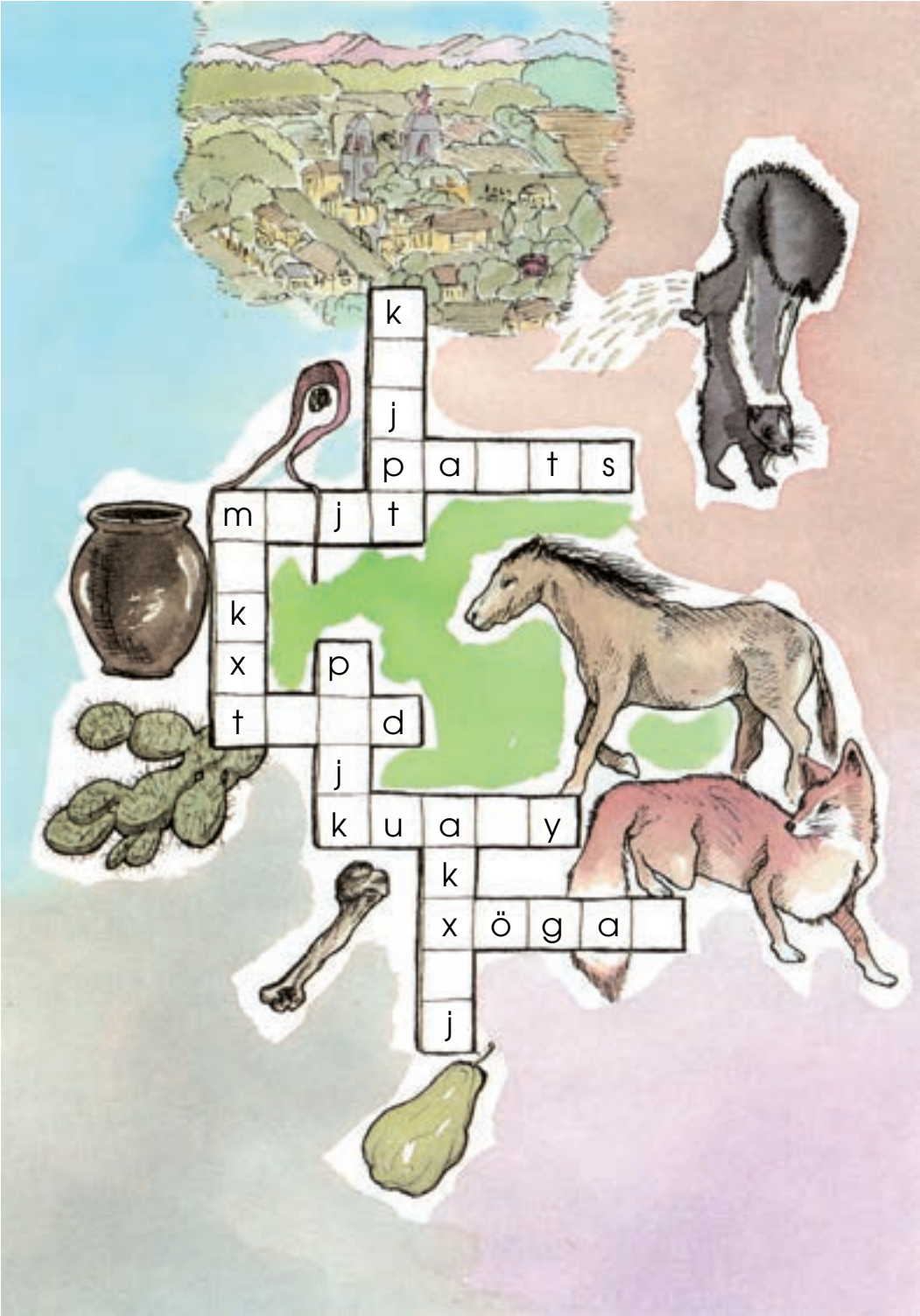

Koots

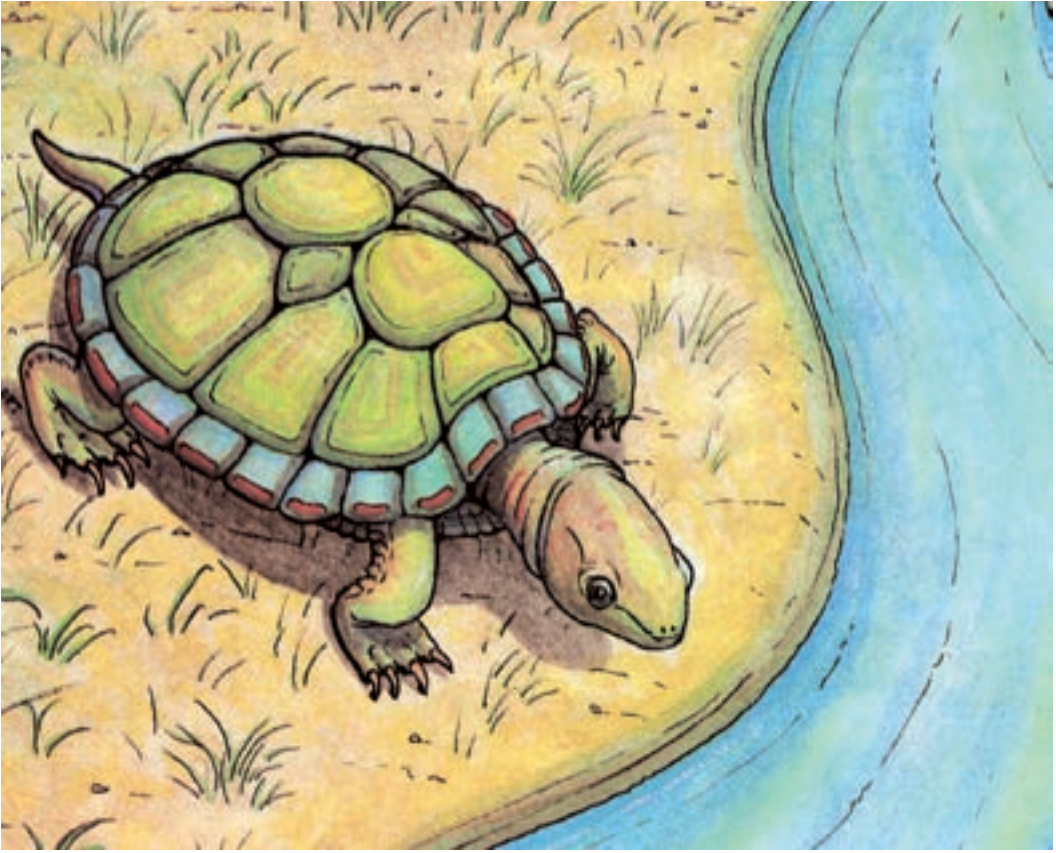

May mook jekyan
ijty tyëembety,
ja nuux ana'k
du'un tsipëdaak,
paady du'un tujaty
tyëëbejnë.

Ja tuk

Kabëch kujup mëedë,
Ja nejupëch je'en
mëed, odyëgaamby
je'e yo'oy, tiich na'a
neadë'ëtsëp.

Ja mëguuk ajp

Mëedëtsy ja mëguuk ajpë,
nëkxp je'e kapxtaapë,
oyëtsy je'e mëguuk aty,
may ëtsy mëguuk ajp.

p_jx

j_k

_k

_kx

p_jxt

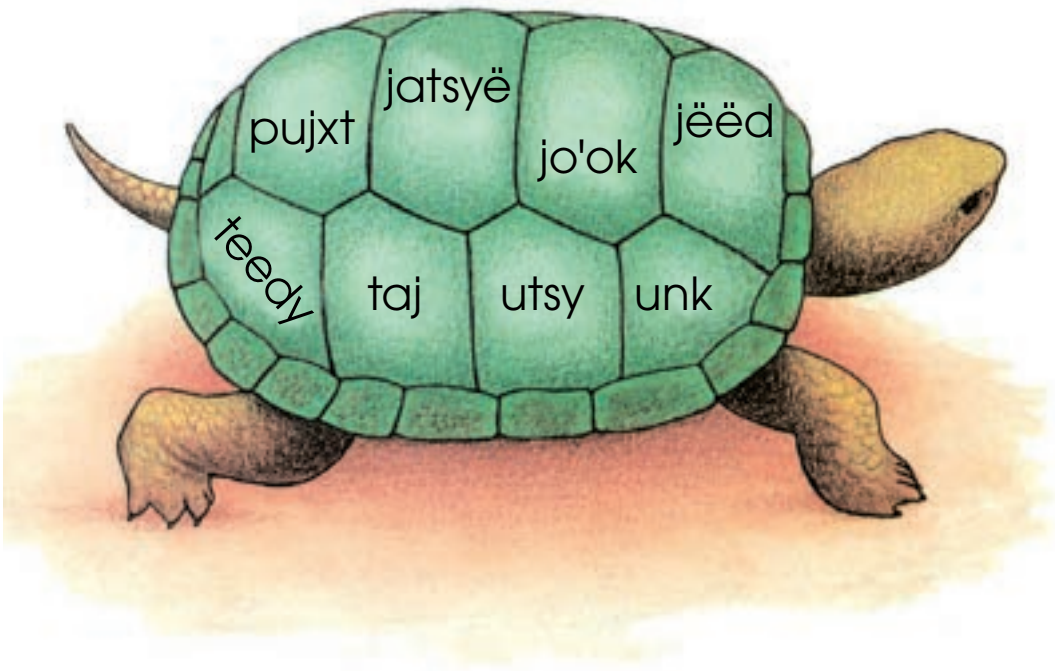

p_jy

Ja tuu muuxy

Yaj xon ja muuxy iëy
tuu muuxy du'un
xëgopk je'e iëy.
ko të tyuu bëdë'ëy.

ja jia'ay

ja tuumbejt

Ja naax ja kajpt

Mëdu'unty ëjts du'ug ayuuk jia'ay, jadu'unty ëjts ya tsëna'ay ma ëjts ada naax ngajtën.

Mook tsijp jia'ay ajxy,
may ajxy të tsyiky,
karretë aam mook ajxy yaj tsoony,
nëje'e ëyujk aam.

Jëdsë'ë xuuby yë'ë kixy,
jëdsë'ë tyaj yaag ixyp,
oy yë'ë jëtë'ë xuy.

Ja kajpt tun jootp.
Neje'e kajpt du'un yaj
paady tun mëjk, ketsooty
tëëtsyk du'un jim took jaty,
kap jiaty xëany

Ja kajpt jodyuumbë
Ma kajpt du'un jodyuumbë,
naaxy tyuumb du'un jim,
an du'un jim nyëgë ity,
neje'e kajpt du'un nyëba'a,
wokpa'a.

Ja kajpt mejy pya'abë

Ja kajpt du'un jim mejy pya'abë,
jaatemy ian du'un jim,
akx këxpax mats ja jëya'a ajxy tyuunk ajp,
mëk du'un jim piojy.

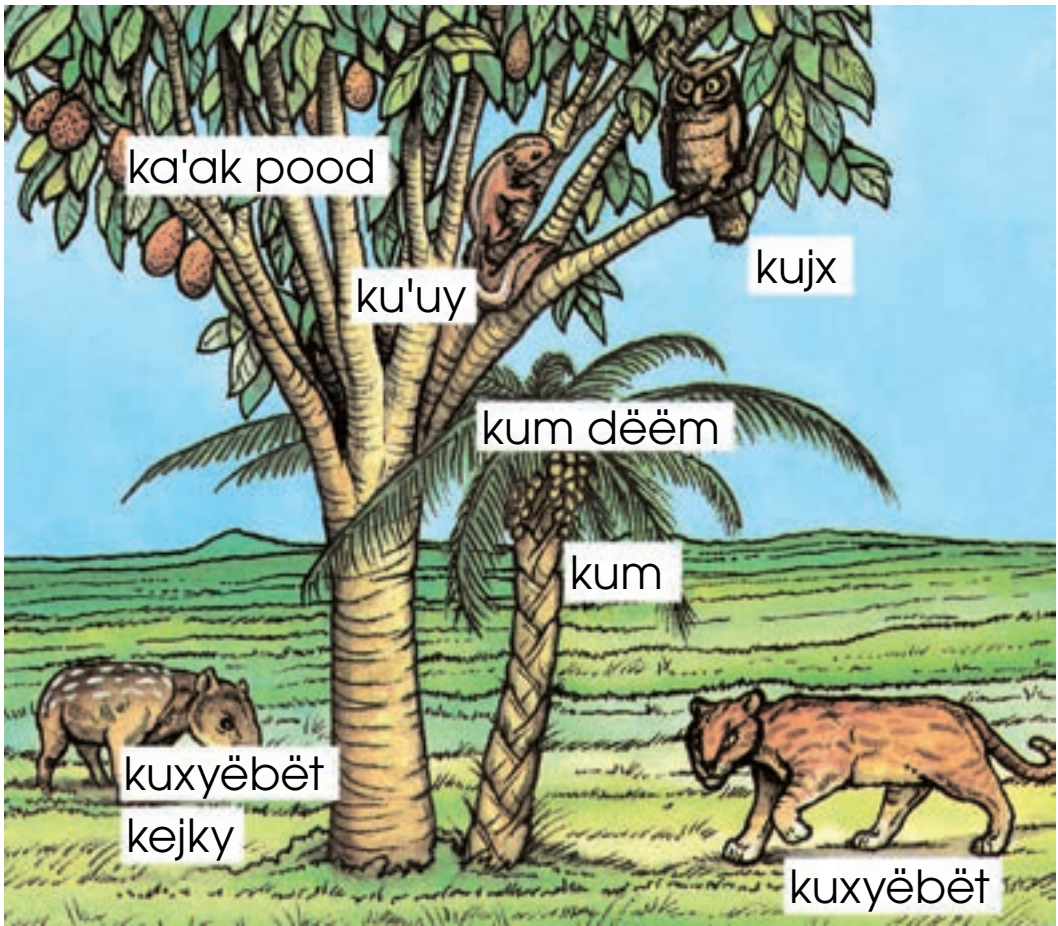

Ja kajpt nëbaábë

Yugooty ajxy iooy

Wa'ambijnëp ajxy xi,
yugooty ajxy oy myëgu'uk ku ixy,
jim tu'aam may animal ajxy ijxy,
ijx, naan, nëëts, paats, kuuji, lorë ajxy,
mëed ajxy mayok wok yaj najxy,
tëchëk ajxy yuuk pa'k yo'oy.

Në jadyu'ut yë xi du'un adyunaxyp.

Yaj pedë ada mëdya'ak yë'ë
 adyunaxyp yë'ë du'un yaj maixë'w.

Ko xyëany ko tyu'uy mënit je'e pyëda'aky ja _____
 Ko yuo'okí mënit je'e kyay ja _____
 Jëyëëby mëed je'e tyëpy ja _____
 Teky je'e du'un nyëwaapy ja _____
 Ko je'e tsyia'am oy jëëxnë du'un ja _____
 Ko ajxy mia'ay mënit ajxy pyëda'aky
 kyu'uduum ja _____

Kumadya'ak jam naax jam kajpt.

Ja tuumb jia'y

Win du'umy agajpt kam du'u jooty jia'y
ajxy tyuny, yuup puxp ajxy du'un, niip tuump,
koj maaxp ajxy, ne'e ajxy du'un tyëjk muutsy,
pyuxy tesy.

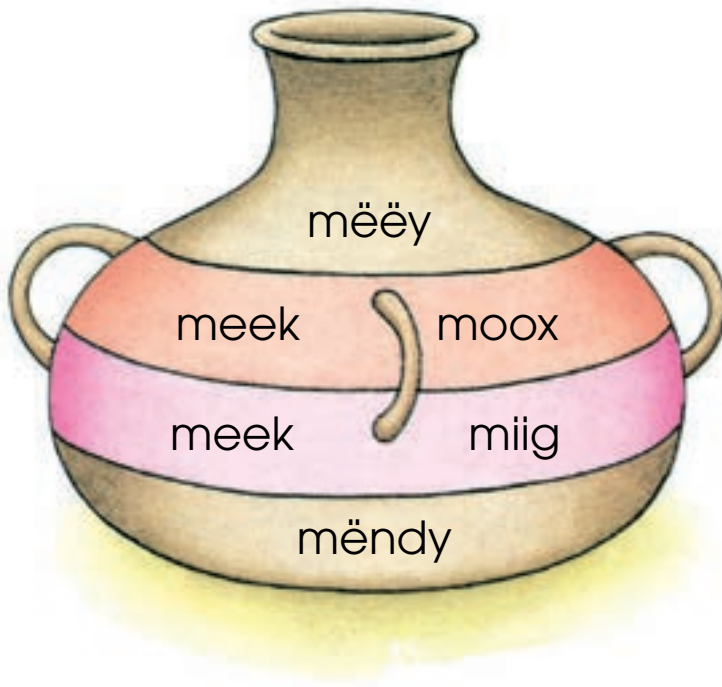

Jëtsë'ë yuubyë

Këxyí ana'k ajxy tyam
jodsë'ë xuuby,
piidy juy ajxy du'un
Yaj win xuyëëby.
Yaj xon jaty ja jëtdë'ë
ajxy xyuy.
yaj xon ja magunaax
ja jëdsë'ë ajxy yaj
këxë'ëky.

majt

me'ext

Jan daj jilbyë në pyëda'aky maja _____

meek

mook

Ma ëëtsyë gajtën nyiipy ajxy jim _____

miig

mëëy

Ja yugooty jim may ja _____

Kunaax tsoyëëby
Ja magunaax tsoyëëby
je'e nëje'e, exkajp ja
pa'am du'un, ujts du'un
tsyiooy ajp nëje'e u'uky
aamby, yaj nëwopy
o mieeby.

Kach tyaapë

Pen gatsy yë'ë tyaap,
tsits xee y du'un yaj tuum,
oy jat y kach tya'aky,
tyaapy tujy du'ubë,
jow aay du'un yaj tuum.

Kap je'e j'ujky
piawëdyitëp
je'e xëëm.
()

Tuk ja wit, mëed nyaax
mëedëkap du'un
anu'uxëy, jadu'un
nyëgë yo'oy odyëgaam.
()

Kap tipx kow jiaty
a ëëp je'e ko ianë
në baëëp du'un.
()

Ka'a je'e ioomyë a
wootsp du'un, naax
jooty je'e yaj
paady
()

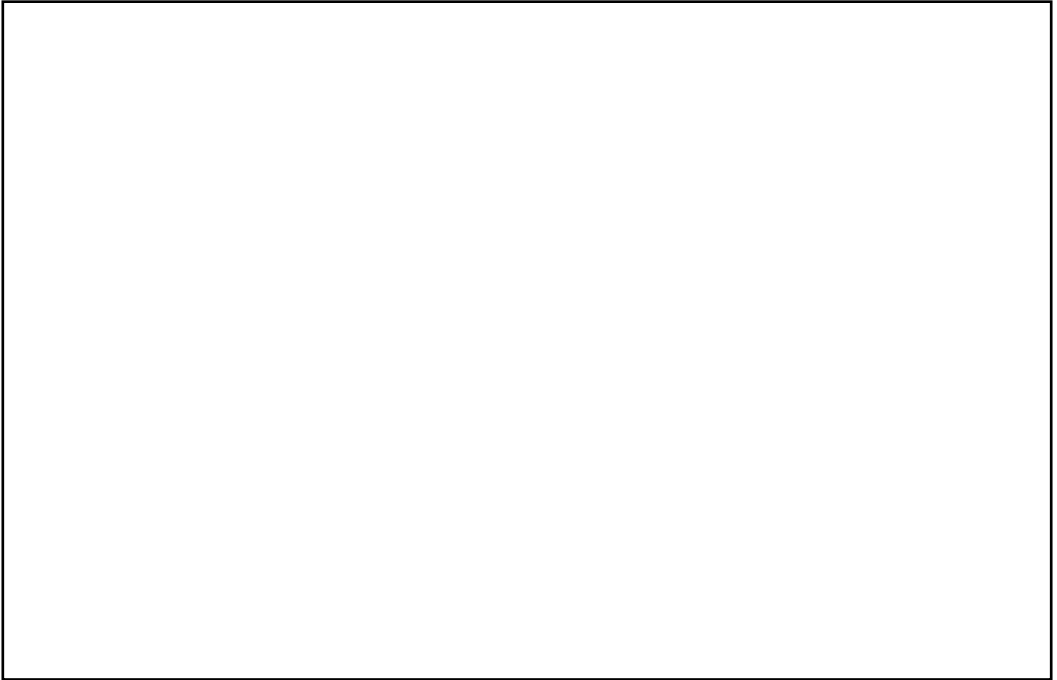
tëenk _____ tuk _____ a apk _____ lek.

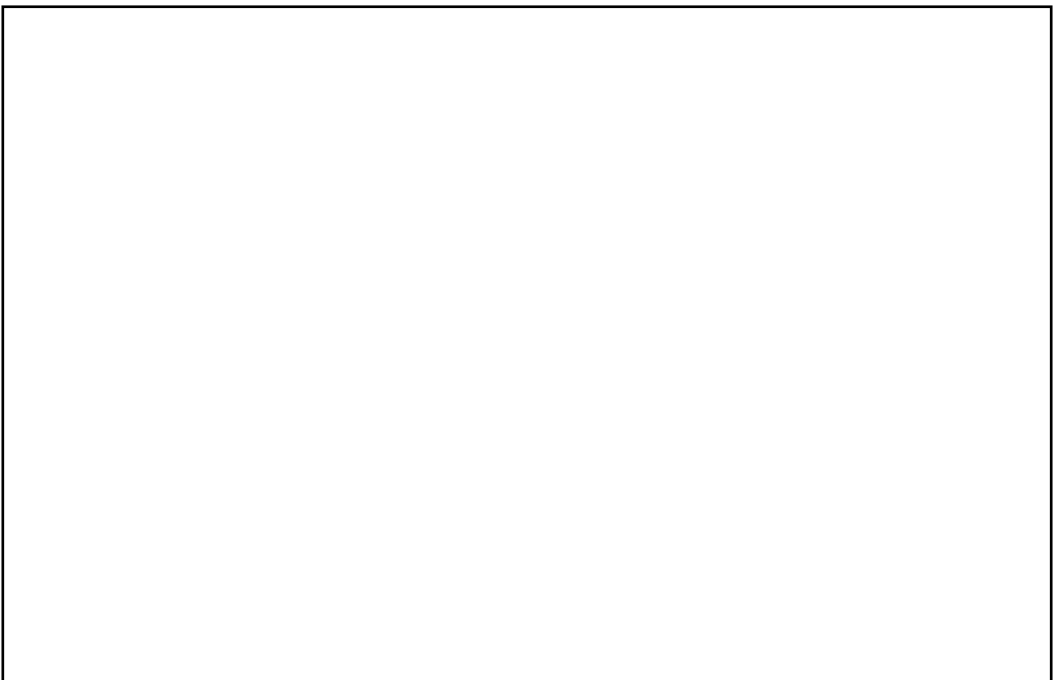
Ja Tëgaambë Kajpt.

Jeky kiajpt du'un ja Tëgaambë,
jeiky ajxy du'un wëdijty ja ajxy
kajpt kopk extaaby,
në majk ajxy anaty du'un.
Tax Aam ajxy jawiin jia wë'ëmy
kabëk ja nax wiimbë ajxy winjëwëy
mënitëk ajxy jim tso'ony,
oy ajxy piaady ma ja nëkop anajty myayë.

A adyunax ja kopy chaa mëdyi ajxy pu'uy adyuump.

A adyunax ti ajxy adyum pu'uy aam.

Ja tuunk mēētp

Oy mēdyi kajpt ijp ja tuunk mēētp ajxy, je'e ajxy yaj kopkēēby nebyē ajxy oy tsyēna'wēt, mēēd je'e ajxy ja ku'uk tunk oy yaj tuyo'oby.

ja kuduunk
Ja kuduun jím je'e
iane'emy kiapx wijy
ma ja Agujtëjkën
mëj tuunk ajxy du'un
myëëd.

Ja naax Wintsën
Je'e du'un yaj kopkëëbyë
ma ja jëja'ay ja nawiin
yaj tuubetyën

ja mutsk kuduunk
Jim du'un kiu'uk wow
ity ma ja mutsk kajtënko

ja kuudunk kexyo'oby
Je'e ajxy du'un tyuumpy
ko ajxy ku noky adët, ko
ajxy nëxy tyëjk ayo'oyët
kuendë aty nepy oy ti
tyuyo'oyët.

A cartoon illustration of a young girl with dark hair in two braids, smiling. She is wearing a light blue top.

Win kutsëgëëby
ëëtsy ndaj ndeedy

A cartoon illustration of a young boy with dark hair, smiling. He is wearing a light blue top.

Jadu'untsy ëtsypë
oy nya'a pënëtsy
wingutsë'ëgë'ëy

A cartoon illustration of a young girl with dark hair in two braids, smiling. She is wearing a light blue top.

Njapyëch nok
kyapx mëedëtsy
winjëwë'ëy

A cartoon illustration of a young boy with dark hair, smiling. He is wearing a light blue top.

Mjajpy miich noky
kapxë

A cartoon illustration of a young girl with dark hair in two braids, smiling. She is wearing a light blue top.

Tsobaatëm ëjts
jo ayuukëm

A cartoon illustration of a young boy with dark hair, smiling. He is wearing a light blue top.

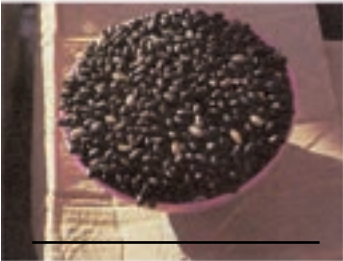
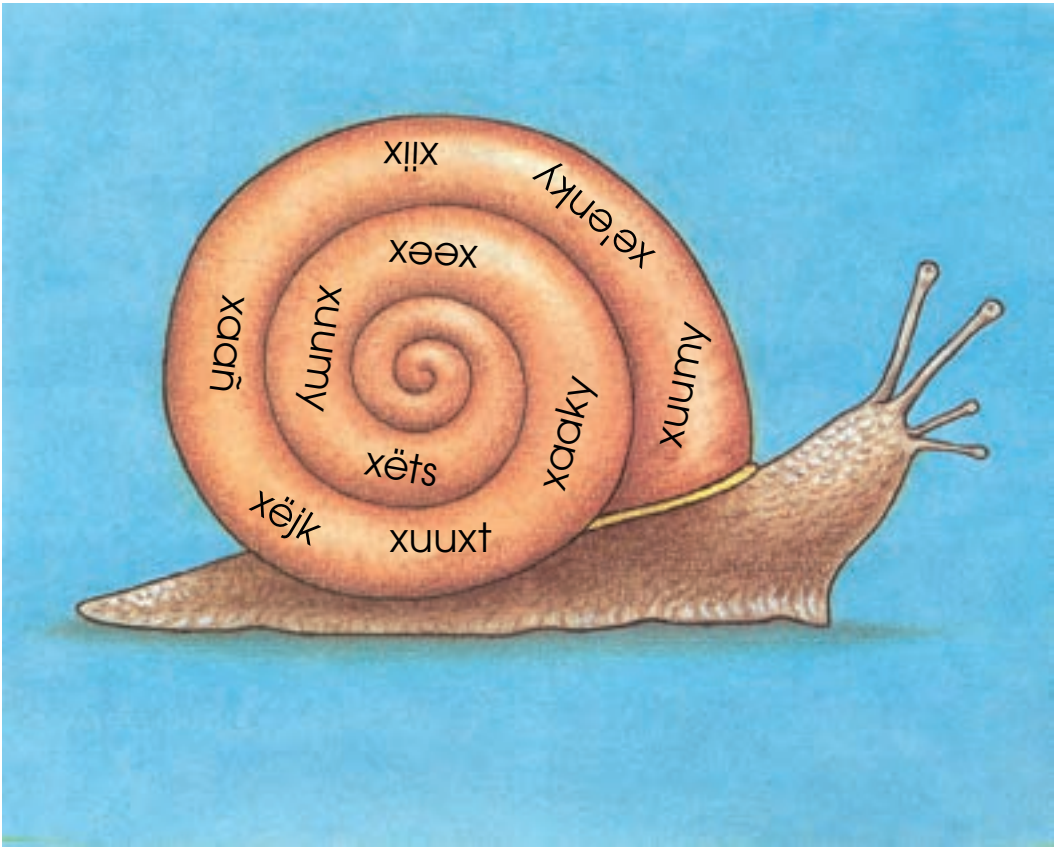
Oy ko mejts tu'u
abëjkëm jo amtsoo
ayuuk mëed amëxan

Ko waj kaapt ajxy yaj xu'uxy ku'uk du'un yaaxmujp.

Ko pujxt ajxy wiojnoky ku'u du'un yaaxmujpë

Ko kuetë du'un ajxy yaj ya'axy, pëk u'uk o xëë du'un jajtëp.

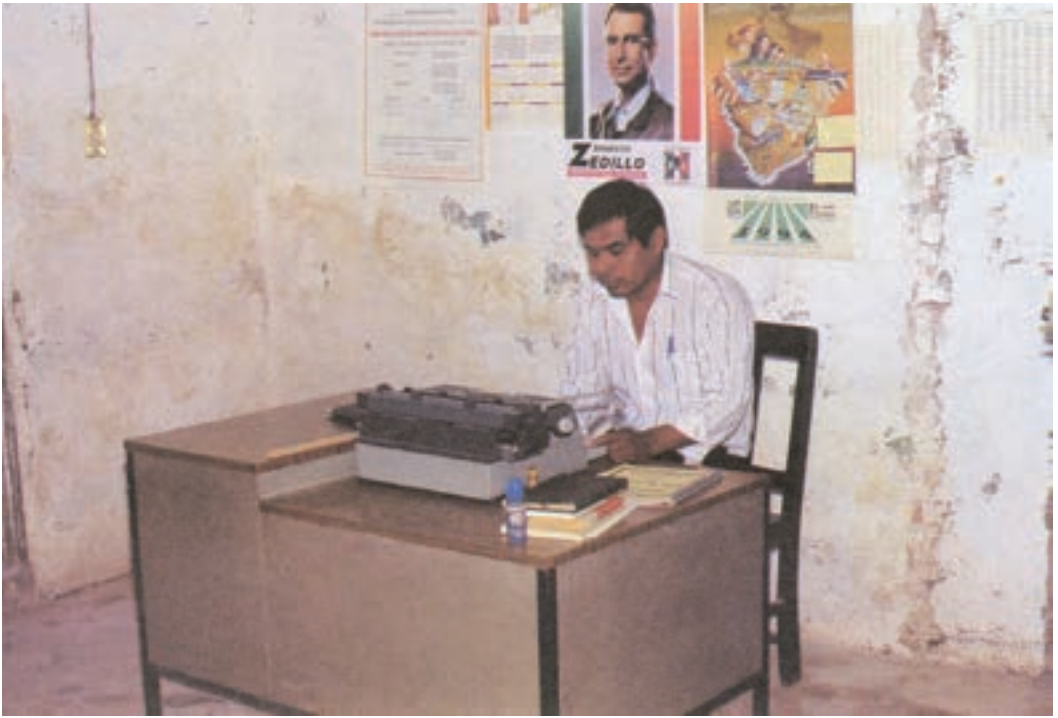
puj jam _____ .

Jim _____ jim ja _____ kam.

Ja _____ aam ja _____ tē xyuy.

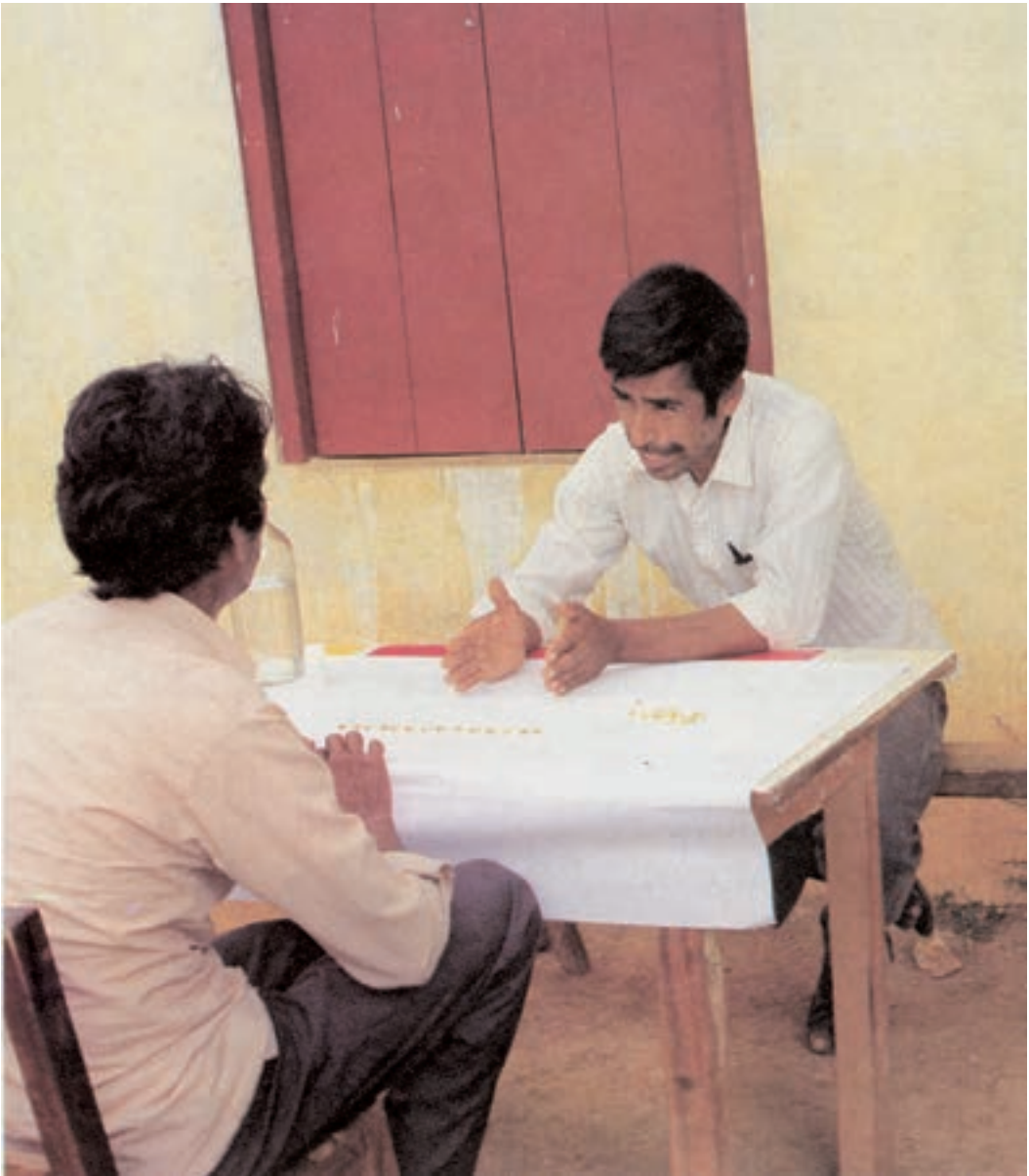

Pa jim tuunk mëedë,
oy du'un yaj tuyo'oy,
mënit jia'y tsyogët.

Yaj win xiik yaj win
gapxë'ëw ja mgu'uk
nebyë du'un mdajy may.

Pa ku'uk tunaamp ajxy
du'un, win dunë'ëw
ja mgu'ug jawiin.

Ma kuendë yek ja
mgu'uknebyë tuun të
myaj tuyo'yën.

ja oy xyëë

Je'enë ajxy jada'a ajty xyë yaj tëy ko pigana'ak miny kia'ay, ko pën ëxëk kuma'ay, ko pën ëyo'on baady, ko pën windëgoy, ja kuxëë je'e ajxy du'un myëyajtëëb, na'xpëk ja oy xyëë mëedëk ëxëk xë.

Maj Ujk Xë

Tëok win këxp ja Maj Ujk xë nyaxy tu'jumëjtp oy xyë je du'un, mënit ja jëya'ay ajxy kiojxtëna'ay tsaj tégoty, nëje'e ja kiojy ja miaxy, ja animal ajxy yaj niwa'any yaj kuwa'anyí, tsee yyaago'op ajxy du'un mënit, adaa oxyëë kuxë du'un yejp.

yaj tēw jaj tē'x ti xē du'un miiny nga'aw.

Ja mējtaj mēəd iok unk

Ja mēj taj je'e ja iok un du'un win kapx
jėkapxėėby neby ja oy ja weenbėj.
wen ja pigana'k win kutsėgė'ėnty myėəd aty,
ma ja miapigana'kėn ma mēj ja petypėj.
wen je'e oy jia'ay aty.

Win kutsägë'ëw ja majpë
ja petypë

Ka'a mënaa m'anda'aky
tëy mabaad du'un mëdya'ak

Tun xaj mënit je'e tí
baadëp.

Ko mëj në kyomë monitëtsy
je'e nxuy ja _____

Ko jëën kya toyoga'any
monitëtsy je'e yaj tuny ja

Ko tyëëctsyk monitëtsy je'e yaj
tuny _____

Yugooty du'un tsyëna'ay ja

Ja yuutsy yugooty je'e chëna'ay, kudëgoby
je'e tyam.

Ja jow aay je'e ajxy du'un yeemt taapy.

Ja yajma'and jëkem ajxy du'un adyuny.

Këjxnëbë ja yuuk tyaam, tëtsëgaanëp
ja nëgëpk du'unën.

ko ja yeek nyebyëdaaki tsajks wiin
tu'waom je'e du'un.

ja mok kam

ja myook kam

ja kujup

ja kyu'ujup

ja tējk

ja tyējk

ja tuutk

ja tyuutk

ja waj

ja wyaj

ja paan

ja pyaan

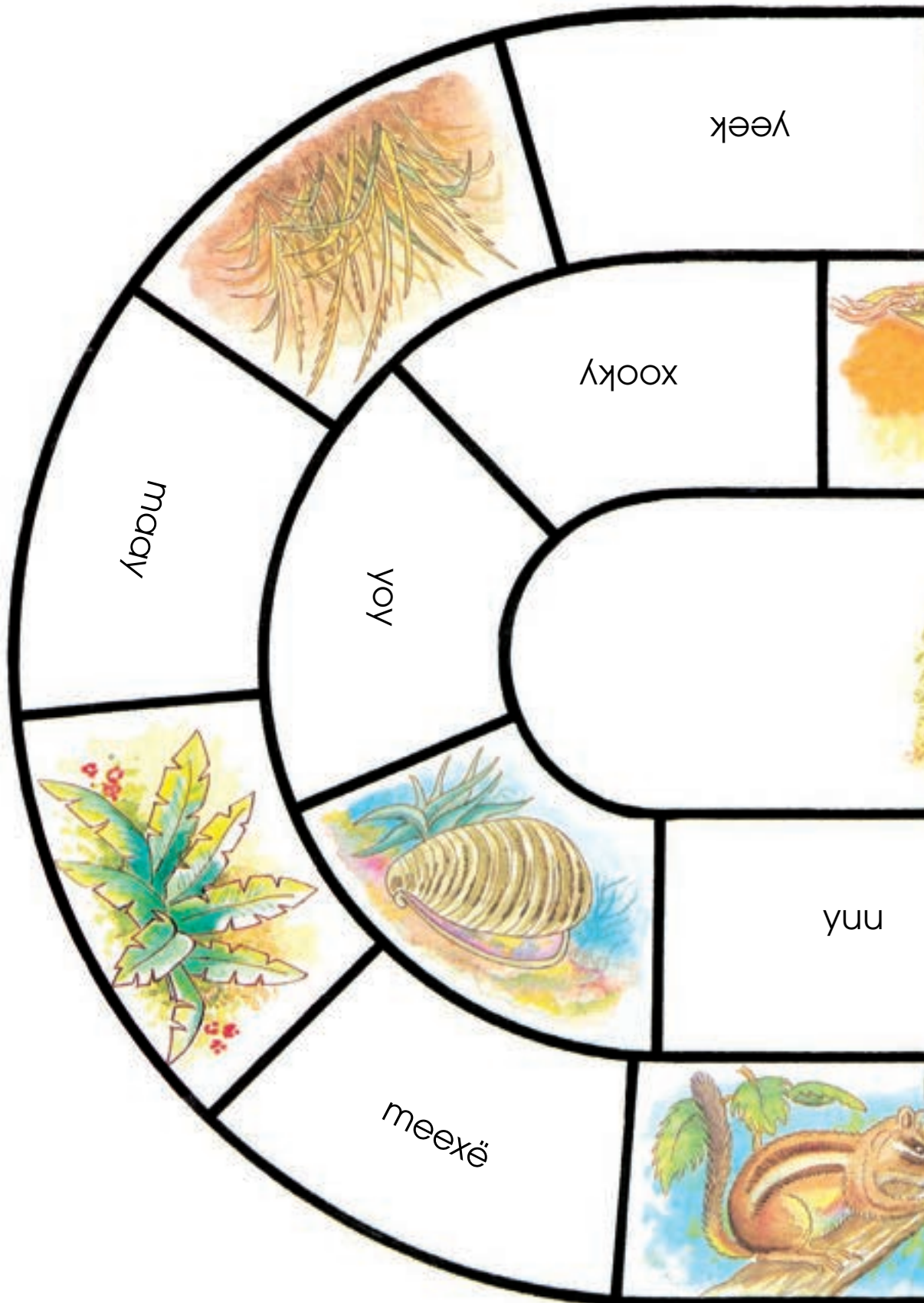

Myet mëdyaapëtsy mëj taj

Ja mëj taj oyëch je'e myet mëdya'aky,
xyaj met mëdyaapëtsy ja kuentë,
mëedtsy oy du'un win kapx jëkapxë'ëy,
xyaj win ixëëbyëtsy ja tu'un,
paadyëtsy ja mëj taj njaatsy temy tsyoky.

yeek

xooky

may

yoy

yuu

meexë

yūnǚ

yú

xē

Ja ngajtëtsy

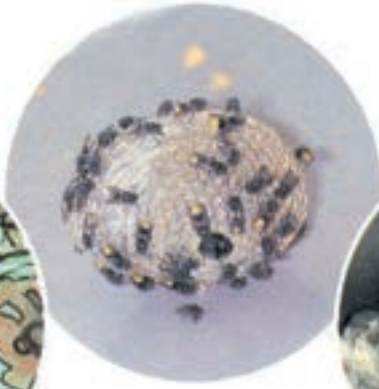
Muts ëëtsy ja ngajpt,
ntsojpeëtsy je'e du'un,
jimëtsy du'un tëminy tënga'ay,
paadyëts du'un tsoky,
Kotsy mëjëwa'any madunambyëtsy
ja ngajpt, nebyë du'un myëjëwët
odyëgaamby, nebyë këxy ti myëëd adët,
paady ëëtsy ngajpt njatemy tsyoky.

Ja kuuk tun

Je'enë ajxy jada'a aty kiu'u tuny, ma ada ku'uk tunyiibë nëgëxy ja jëya'ay ajxy du'un nyebubedyí. Jaantemy oy du'un ko ajxy kiu'uk tuny, jadu'unts ja kajp ioyë'ëy, ko ajxy nëgëxy tyun.

A adyuun nax mëəd jaay ti du'un
duumby ma mdëjkën.

Ja madëjkëtsy ko je'e kyabë'ëky ja _____

ko du'un yaj mëjëwa'any ja _____ mënit

je'e i'xy ja _____ jadu'uyë je'e jiëën

kotsëëy monit je'e tyëgëyë _____ ja
jëën.

joomy **jëën** **ja'axy** **jok**

ji mnëkxy

ji ëda'aky

ji m'ënyayë'ayë

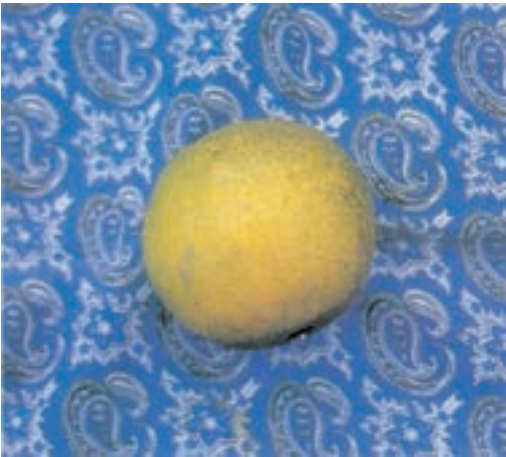
mikiepe

ja pigana'ak

ja wë'pigëna'ak

ja tsuuky

ja wë'tsyuuk

ja uk

ja Wë'iuk

Yaj pedë ada mëdya'aky

Ja ka'ak

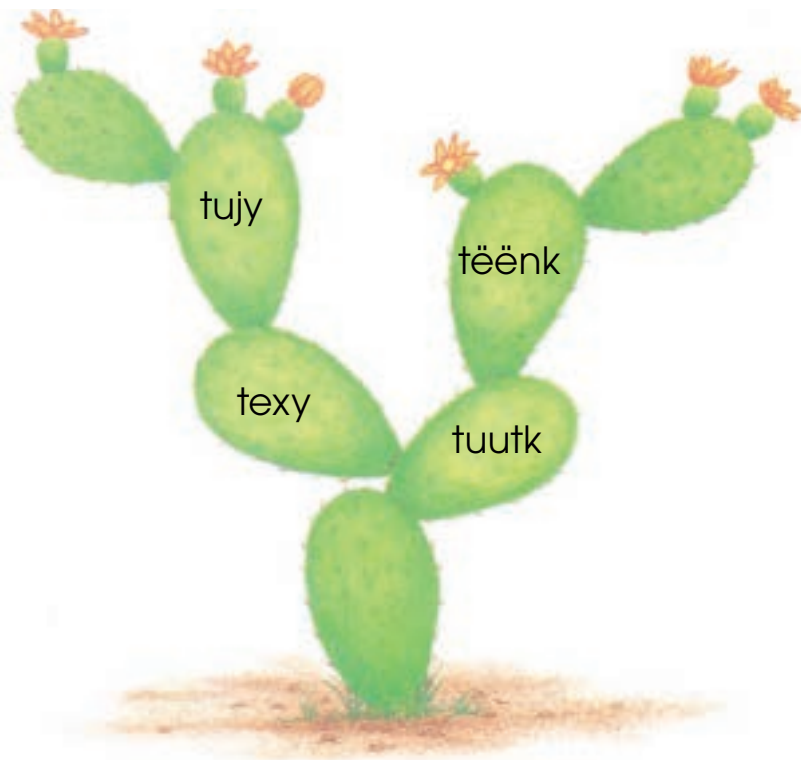
Ja Wë'kia'ak

Ja ku'uy

Ja wë'nyëëm

Ja pëjy

Ja tuutk anojp je'e mëed mook
pajk jië'ëxy.

Ja tëen ujts aay je'e jië'xp

Ja tujy yaj nibëëby ajxy je'e.

Ja texy yaj myaj kayë'ëwëp je'e.

Ja tëënk nëje'e xyutyp kojþ.

Ja tujy jow ëdyëny je'e du'un.

Ja taad tsuxk je'e mëëd ajxy jië'ëxy.

Ja tooky je'e ajxy yaj mabejp.

Ja tuutk kap je'e mëk jiëyëy.

Ja tëjk ajxy yaj tsënawëëby.

tëënk

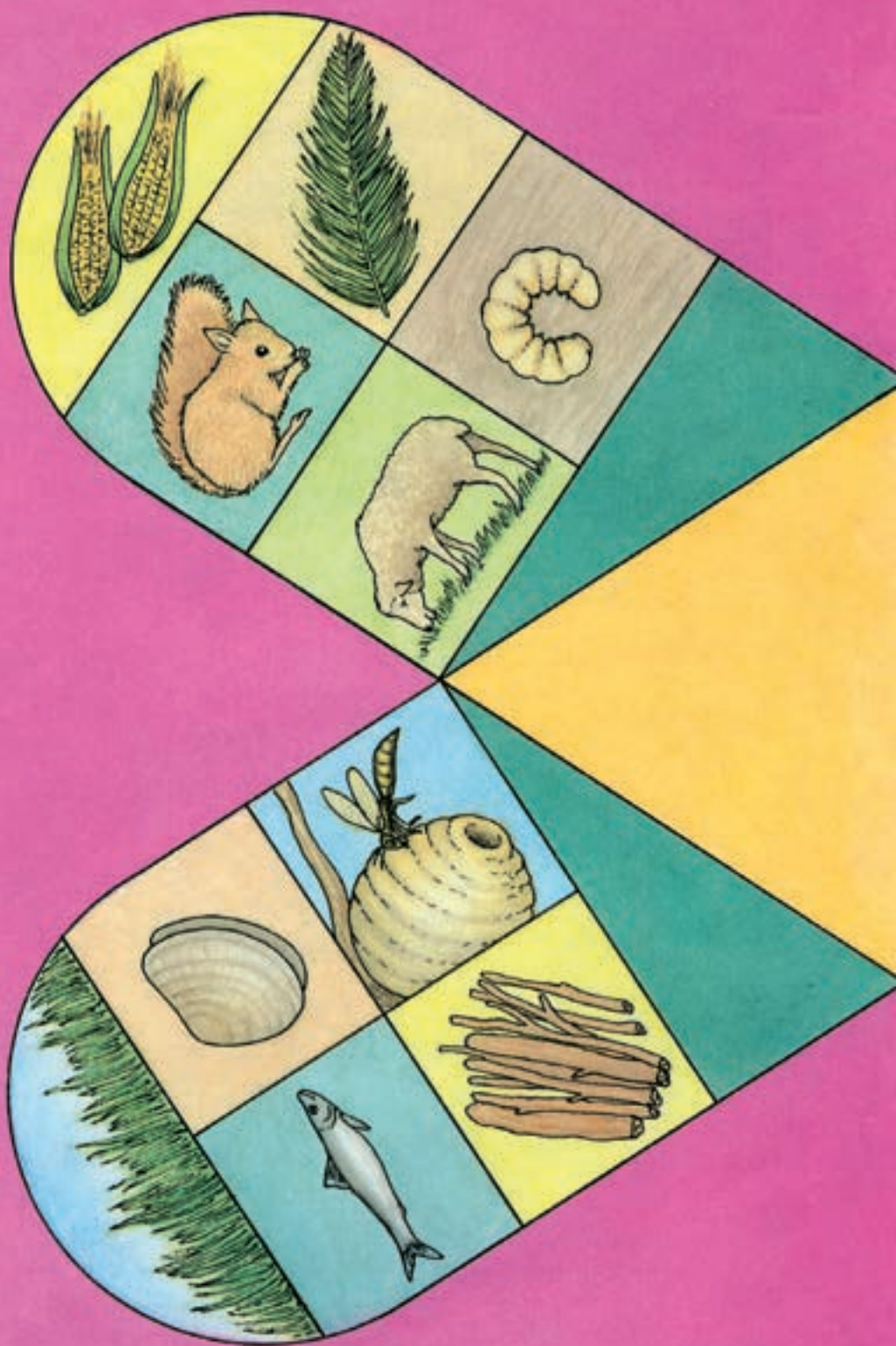
tëjk

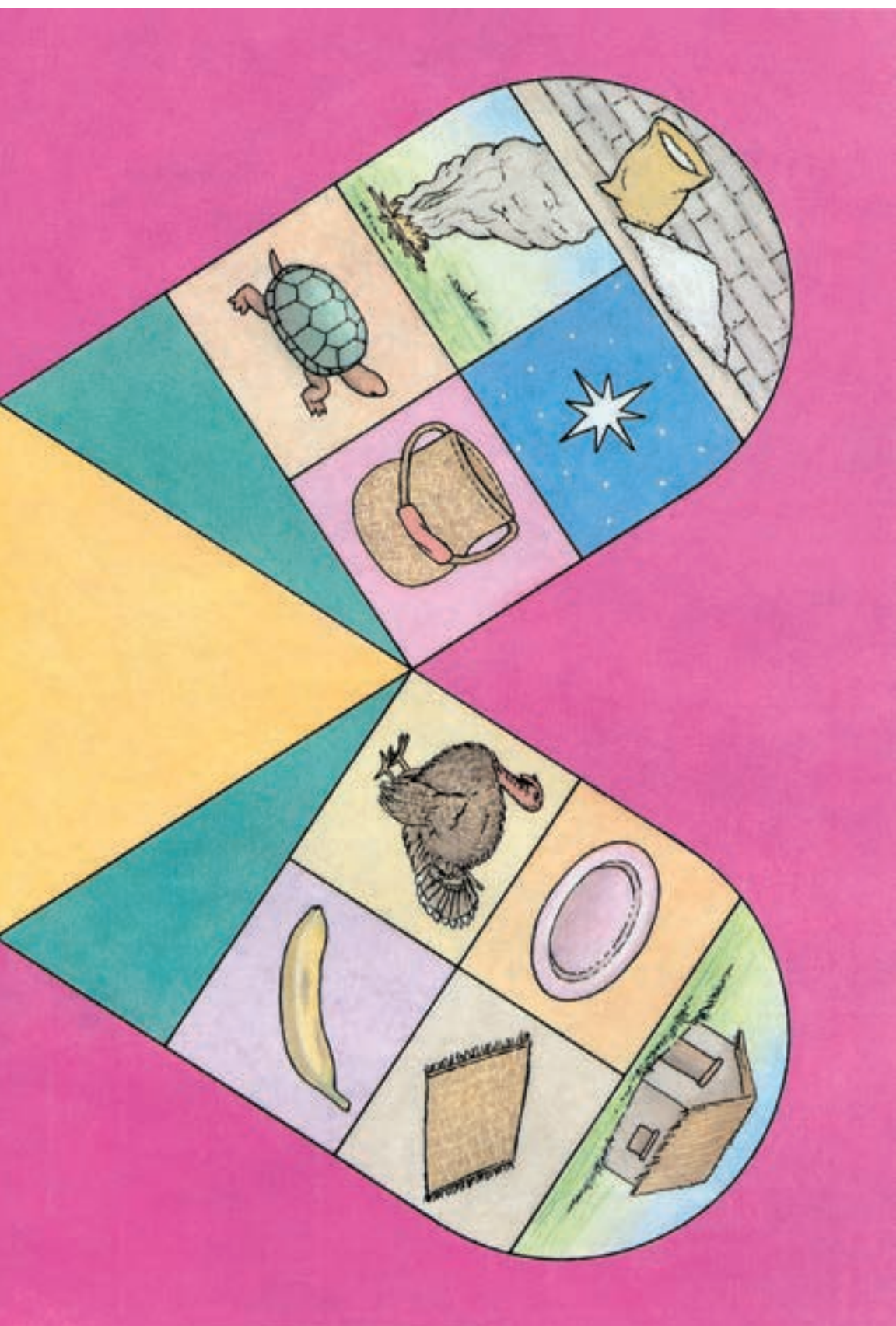
to'oky

tuutk

tujy

taad

Ja tuk kap kujup
myëëdë,
nejup je'e myëëd.

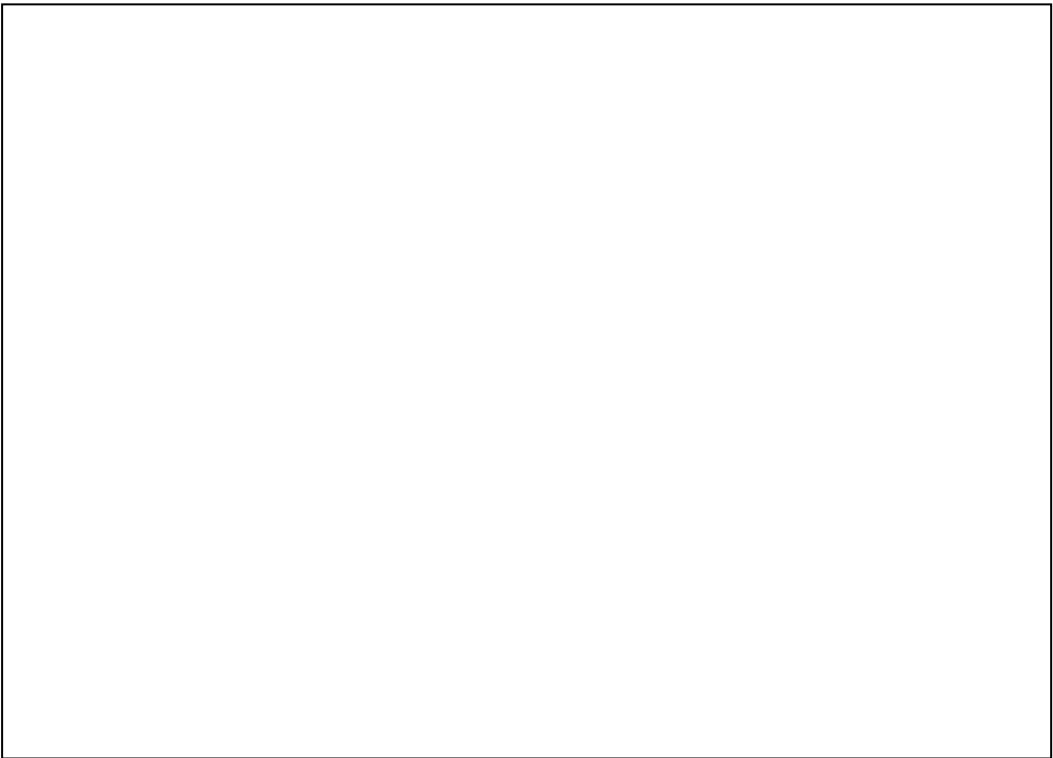
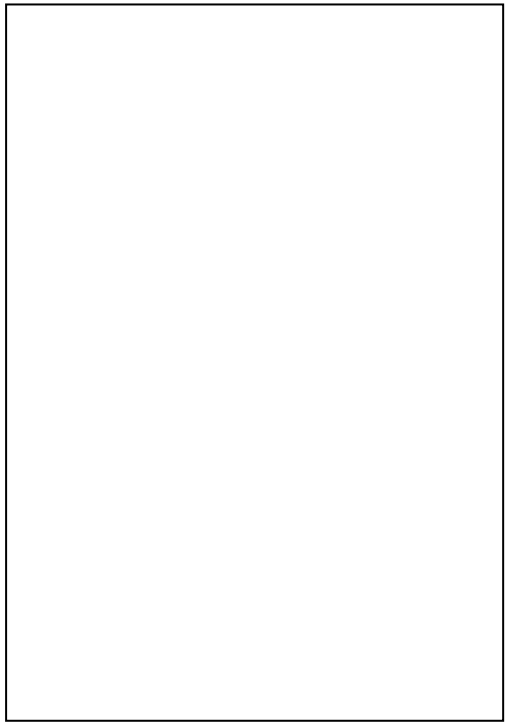
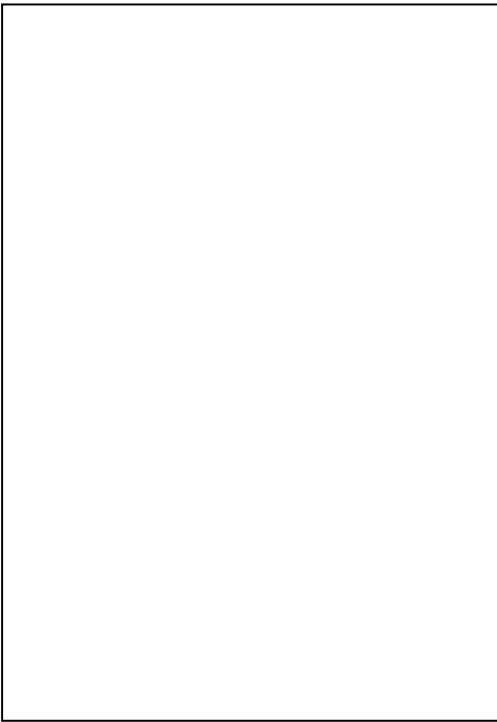

Ja tumuuxy yaj xon iëy
ja nyi'ix kap je'e ioyë
kap je'e jiaty jëyëy

Ja konejē kuentē

Jadu'untsk jia'ay anajty niy kyam myēēdē,
kabēk anoipty nyējuē'ēy ti anajty du'un ja niy
kyu'u ojp jabom jaboom ja nyiy kyam ja kuixy
kabēk ja kēdye'ebē nyē'ēgē paady, manitsēk
je'e win ma'an biaaty, tsuu ja pu'uk potsy oy
pyēda'aky ma ja konejē tyu'ujēn, jia'ay abojts
naxyēk anajty du'un, ko ja konejē jia mēgapxy
kabēk je'e iatsoy mēnitēk je'e kiojxy jia nejpy
oots momēēyēk ja kyē'ē ja tyeky, yaj paatēk ja
konejē du'un, mēnitēk ian nē nējunē.

A adyuunax ti ja kuentë du'un kumëdyaapy.

Ja du'un yaj paatpë ma' ja naxwiinën

Ma ada nax wiin may du'un yaj pady.
 ji ja ujts, ja yuuk, ja kojy ja maaxy,
 mëed animal may dyu'u, ja ujts jooty
 tsënaaby, ja jia'ay myëed ajpë, ja nëgopk,
 ja mëj në, ja tun mëed ja nëgap.

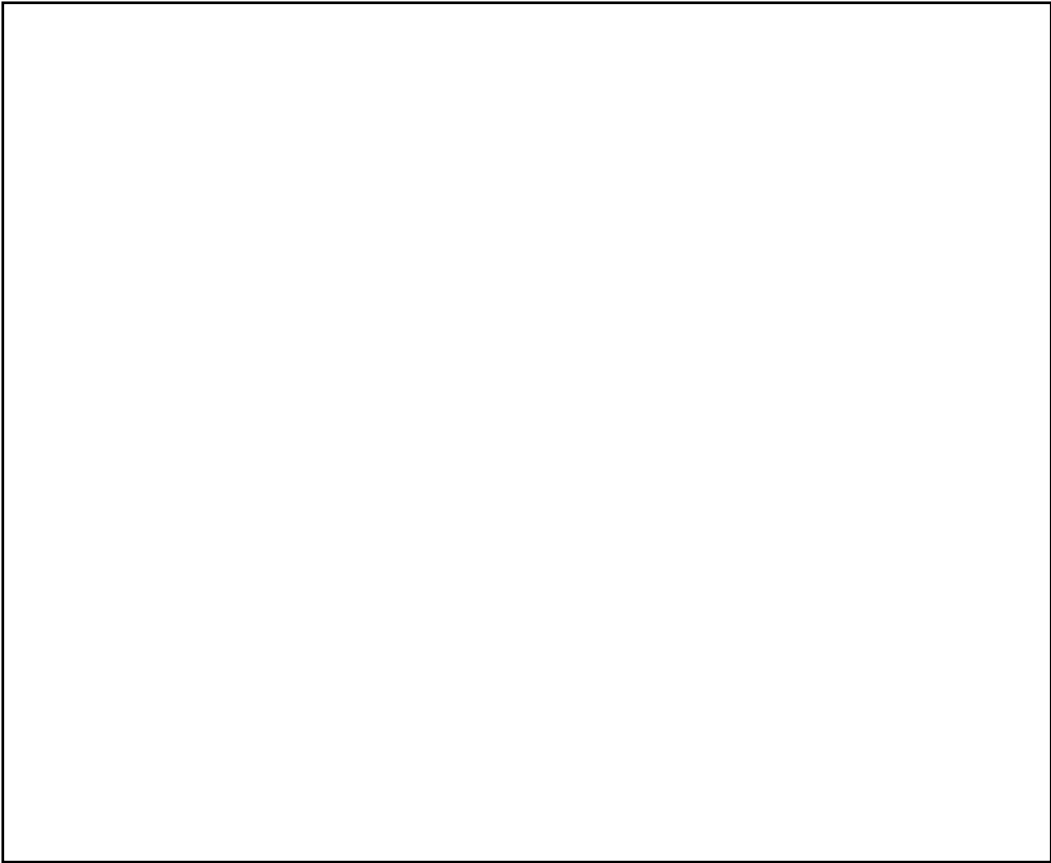

Ja ajxy jubik j'ugodëëyëp

Ja du'un wëdityë mëed ajtëm nëgë yaj
mayatëm je'e, nebyë ajxy du'un njukiatëm,
nyaj maajtëm ja aay ja ujts, ja animal, ja tuu ja
poj, ja në, ja yuuk, paady je'e tsëk kuendë
ajtëm, kap je'e nyaj ma'tëm nyaj kudëgoyëm.

A adyuunax mēēd kujaay ti jaty du'un m'ixyp
baatyp ma mkajtën.

Ja në jugëëny

Jekiajt yaa ixp yaj paatp ja në jugëëny ijty,
nebyë jëya'ak ijty je'e, në ba'k ijty je'e kiona'ay
je'e ijty du'un në kuenda ajp, në wintsën jada'a
aty kab du'un yajpaanë.

Ka'a je'e kipxtë
y jajp je'e atsadë'ëw.

Jëëby a kabë wiin, kom
winë xe'exy ko xëany,
mëed iadëgoyë'ëy.

Mëj je'e du'un ja tsiin,
ni ka'a je'e wiaaxk,
yejpëts ja paapë,
ti je'e.

Oy ajxy ko jia pu'uy,
pënë tyëëts oy kap
je'e nyëgë abuyë'ëy,
ti je'e.

ja naan

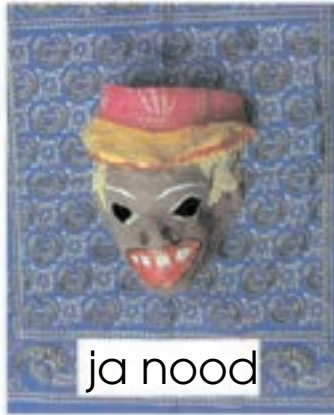
ja nēdooky

ja nē mak

ja nuj

ja nood

ja nektsy

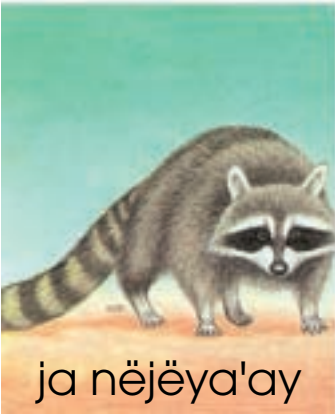
ja nēēm

ja nē'ty tsa'nty

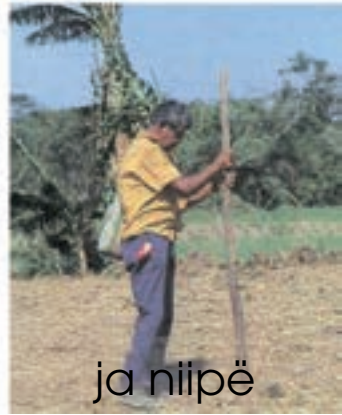
ja nuj

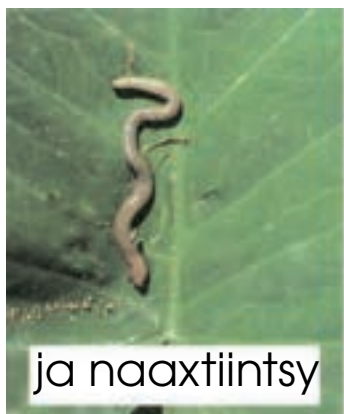
ja nējēya'ay

ja nēbe'en

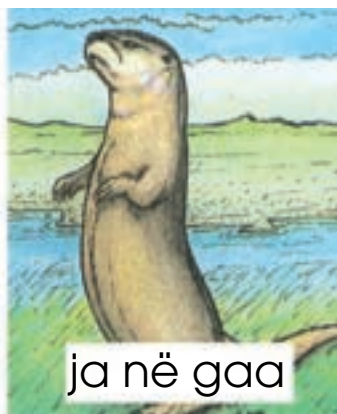
ja niipē

ja naaxtiintsy

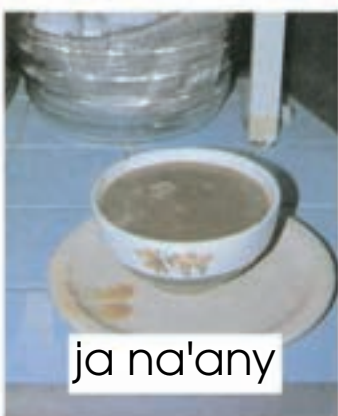
ja nēgopk

ja nē gaa

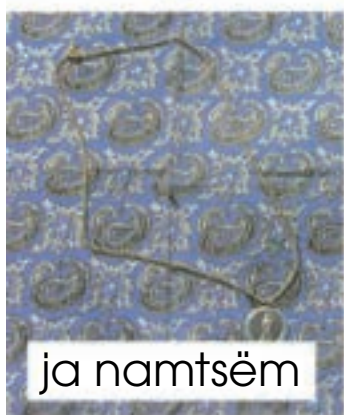
ja nēēts

ja na'any

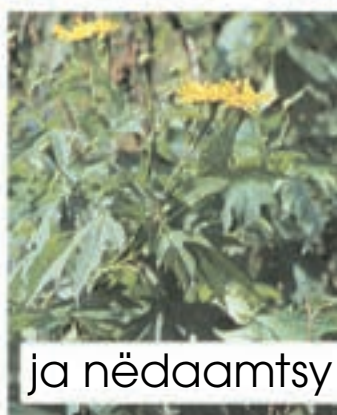
ja nēdooky
tsya'nty

ja namtsēm

ja noky

ja nēdaamtsy

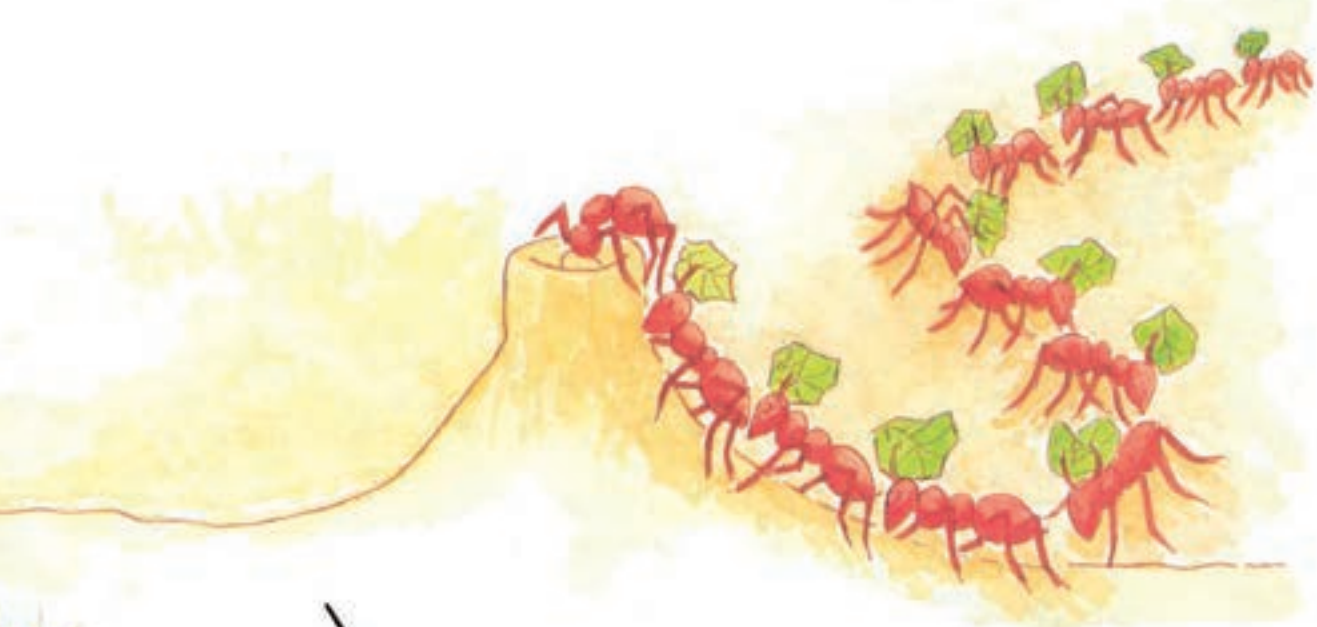
ja niiy

ja nun

ja nē

Ja mēj nē

ja wë animal

ja wë iaay ujts

nëëts
naan
në jëya'ay
në gaa

në daamtsy
në aweey
në bap
në gum

ja nëëm poopë

Ja nyëëm poopë

ja na'any

Ja nya'an xi iuup

ja nood

Ja nyood

ja naax

Ja nyaax

ja në'ëty

Ja nyëëty

ja nëëts

Ja nyëëts

Ja animal jia'ay myëod ajpë

May je'e ja animal jia'ay myëëtpë, nëje'e du'un yaj maxëjë'ëy ko du'un yaj tuna'añ, nebyë wajën, kuaayën, ëyu'ujkën, a ja animal jak miimbë kap du'un iawa'anë, nebë meegën, uk, burrë, adsëm, tseey, tuutk, tsiid, nëëm.

Ja yuk animal

Ji ja yuk animal du'ubë, ujts jooty yugooty je'e tsyëna'ay ne'e iawa'anë nebyë kajën, nebyë kuxyëbëjtën, nebyë tsa'andyën nëje'ejën, , ja naan, ja pax, ja ujts atsëm, ja keemy, ja tsuuky, ja nëëts, ja tsik, ja yëgo'o, ja yuutsy, ja wëëky, ja exka'ak ak, tsyiu'tsyp ajxy ijty je'e ko ijty je'e miayë, jada'a aty kuduguonyëp je'e du'uni jinë du'un yajpaanyë ja kubo'o gaa, ja tsinuup, ja ku'uy, ja iixy, may tsaay animal jak jiinë.

Ja padeky tyu'u

Ja Padeky tyu'u ujts jooty ijty je'e wëdity, jakiajt, xuuby ju'xp ijty je'e, ja tyeky jëwambit jaty ijty je'e, padyëk ja tyeky wa'axk ijty miomë'ëy jëwambit jaty ma du'un tyu'u kuyo'oyën, paadyëtsëk ja jia'ay ijty woodëgoy, ko ja tu'u jia panë'xy jëkemëyaampy du'un nyokxy, ko je'e padeky tyu'u piayo'oy.

A adyunaax nebyë ja kuentë myëdyaaky,
mëed në atsow ti du'un myëyajtëëb

Ti ja kuentë du'un mydyaapy.

Tija Padeky tyu'u du'un tyuump.

Pën ja Padeky tyu'u ijty wiodëgooby.

Ko ja nëëm ajxy
xyonda'aky kiet
mëbopy, tuwa'ambëk
je'e du'un

Ko ja xë intsy pidyii,
wa'atsëk du'un ityí.

Ko ja ju'uk ya'axy
tëjk nëmëjk, ëyo'onëk
du'un jadanëp.

Ko ja muuxy ne'e
kiuu jëyë'ëy tęgoty,
ku ijxpëk je'e du'un
metsaam.

Ko ja tsenaay ya'axy, monnyë
je'e du'un o jobëëby.

Ko uk jë'ëy,
ëyo'onëk du'un
jadaanëp.

Ko tsiid jië'ëy nebyë
jia'ayën, kumaap jadyuuxp
du'un.

Ma ja aay ujts tsoonyën

Në je'e aay ujts ajxy du'un tsoony'
ma tëëtsy naxotyën ma ja du'un kioxpën,
nebië ja wa'a tsiin, ja manzanë, ja perë.
A ji du'un tso'ombë an naxooty, nebyë
ja akën, ja kets ka'ak, ja xoj, ja tsajkum,
ja tsuuky; ja xe'enky, ja tuuny, ja tux.
Ji nëje'e tsënaaby në jooty në ba'a
nebyë në aweeyën, në naamtsyën.
Në je'e aay ujts naax mayujy oy
je'e wink tuum jia tsoony.

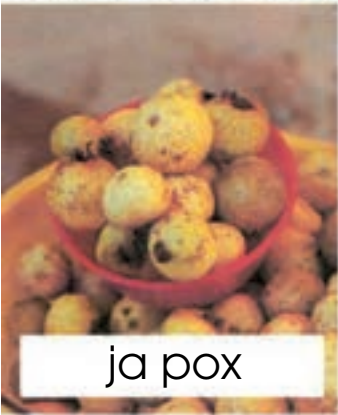
ja tsiin

ja woo

ja xiix

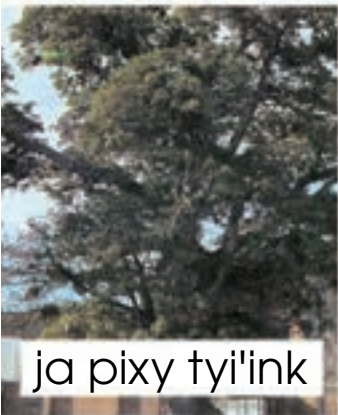
ja pox

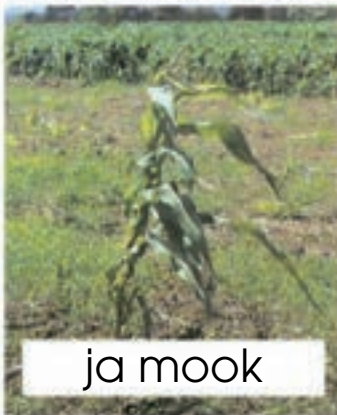
ja tsuuky

ja kubixyty

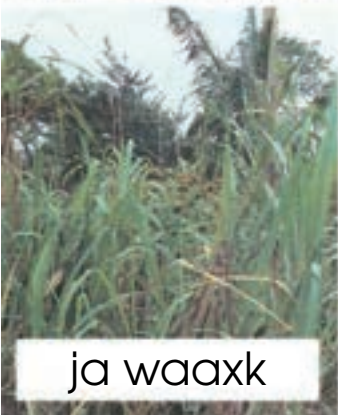
ja pixy tyi'ink

ja mook

ja ju'u

ja waaxk

xe'enky

ja këëxk

ja wa'a tsiin

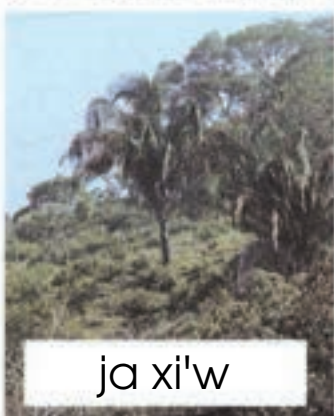
ja tsabox

ja tsaj kum

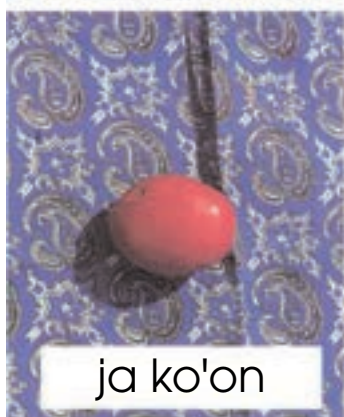
ja taad

ja xi'w

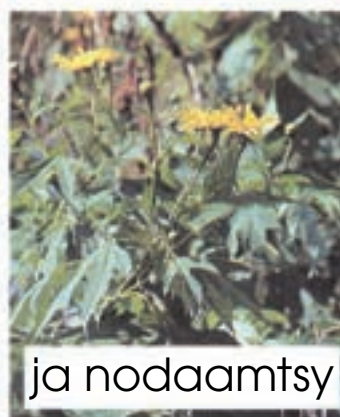
ja jintsyuuky

ja ko'on

ja tsaapy

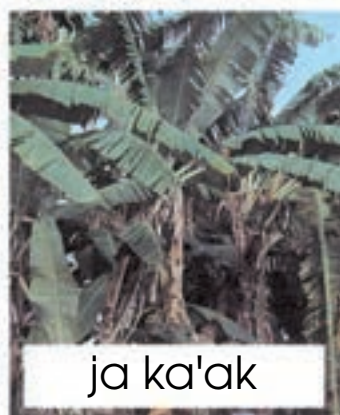
ja nodaamtsy

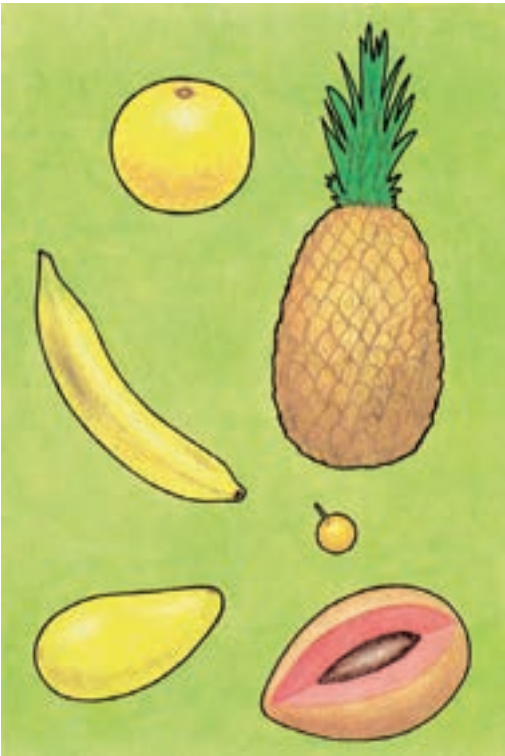
ja kuutyp

ja nëbap

ja ka'ak

Ja tēem tsa'am

- ja tsuuky
- ja tsikty
- ja ka'ak
- ja tux
- ja mank
- ja ka'ak pood

Ma ja pu'uy pyëtsëmy,

- ja ajk
- ja kets ka'ak
- ja yuuk pëjy wiink
- ja xëjk Kepy
- ja nëëky
- ja amyëgooxk

ja ujts ja aatsp
ja kubiixyt.
ja pudeedy
ja ketsë'oby
ja ak xaj
ja tsi'i
ja woo

ja ajxy nyiipë

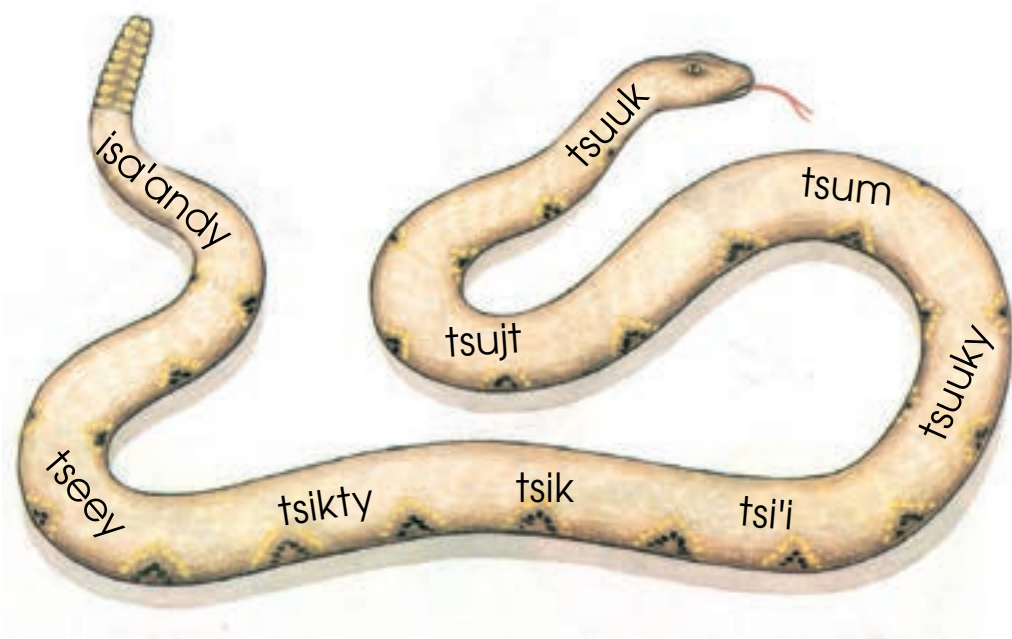

Nebyë yuuk mkaj yaj kudëgooyët.

Jantemy ioy ko ja yuuk mka yaj kudëgooyët,
je'e du'un tuu magadakëp, je'e du'un poj yaj
waaxp, je'e du'un nëkopk mo'otskop yaj ijp, jim
ja animal ajxy du'un tsyëna'ay, paady kap ja
kepy tsya du'un nëgoo mnaj najts puxëwët,
mna nookëwët xamë'ëwët ni mga jutsetsëwët,
nebyë nax wiimpë kya têtsëëgët kya jaty
ambëgët.

Tigajně je'e nëgë gojët.

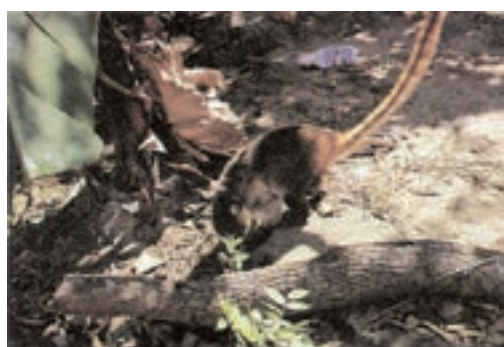
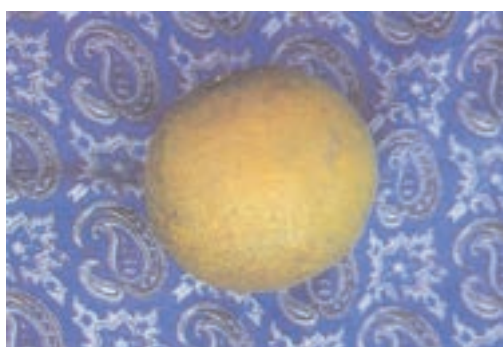

Pu'uts nyi'ix mëed pya'agë, ti je'e _____
 Yaaxp je'e jopy mëed myook piy, ti je'e _____
 Ujts jooty je'e tsyëna'ay mëed mëed mook
 jië'ëxy, ti je'e _____
 Tsyiid mya tsip je'e du'un, ti je'e _____
 Pik je'e mëed pu'uts ko tsyamë, ti je'e _____
 Nebyawitsp je'e mëed tyu'tst xyëkiny, ti je'e _____

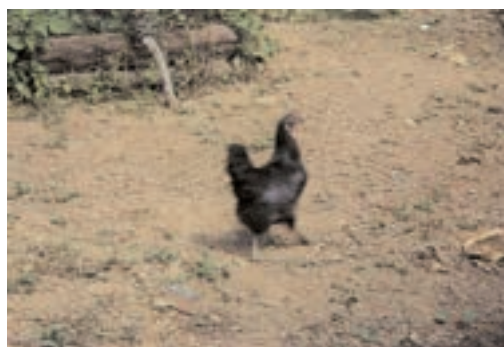
ja _____ ja _____ ajxy yaj nējeypy.

_____ jēēxp ja _____

_____ majtsp ja _____

_____ wējts a _____

ja tseeey nëaa

ja tsim

ja tsaay

ja tsujt

ja tsuuk

ja tsaj kaaky

ja tsienyëaa

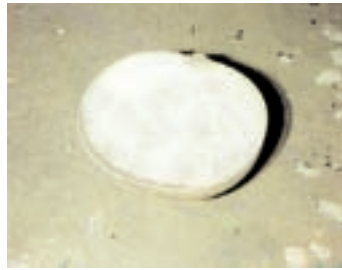
ja tsyim

ja tsyiaay

ja tsiujt

ja tsiuk

ja tsiyaj kaaky

Ja tun ja nēgap

ja awok mēēd naxjiits

ja mēj nē mēəd ja wok.

ja nax joy mēəd joy joot

Ja ajk tun

Jim kaxyëm ma xë gunaxyë n jim ja Ajk Tun
mëmë'ëy, jim ja tsaa du'un metšk amëjaty
këxë'ëp ja teky wia'xk du'un tsaa nëgëxp,
jimtsëk ja ap jekyën tyëpxy ko du'un anajty
wëdity, jim wingon ma tu'aamëm jim tsaa
nëmaaxyë'ëy metšk tu'uk kiuyo'oyë'ëy nepy
pën du'un nyaxtëgëyën jadu'un du'un
kyë'ëxë'ëky.

A adyunax mëəd jaay mëdyi nax
kam du'un m'íxyë.

Jaantemy ioy ko ja yuuk ja animal kuenda
ajtëm .

Kap du'un ioyë ko ja yuuk nyaj kudëguayëm.

Jaantemy ioy ko je'e ngojëm maxëm.

Kap du'un ioyë ko je'e nogëyëm ja un aamy.

Jaantemy ioy ko ja pu'uxk ndajëëyëm.

Jaantemy ioy ko ja mëj në, në jut kuenda
ajtëm _____

kaj

ni mēnaa

ni'idē nēmēnaa

kaj tu'umbē

Yaj tun ada mēdya'aky jadu'un

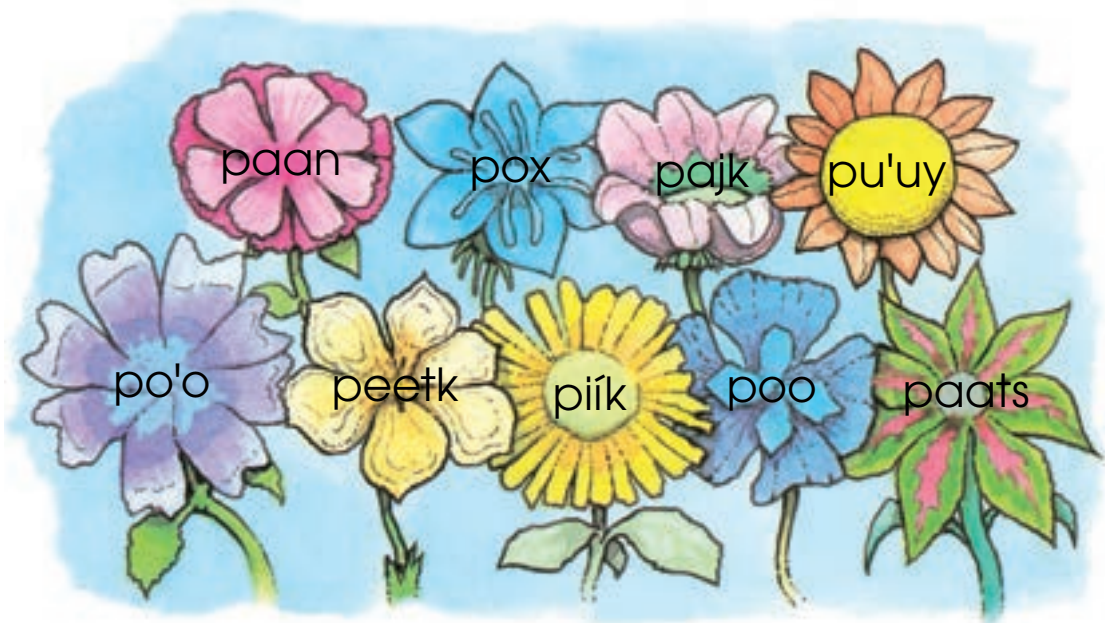
Kuendë at ja kojy
ja maaxy.

Tajëw ja pu'uxk
ka'a tu'aam xity.

Ka'a animal o muuxy
mko'wëpxy.

ja ëxëk xuup

ja tsa du'un je'e

pa'ak ja

ju'ux yë'ë

uk yë'ë

ja oy iech

ja tseey myajtsp

këtsyooob ja

jemy yë'ë

ja pëjy pa'ak xuup,
ja paats ëxëk xuup.

ko ja po'o kya any,
kap ja poo du'un
widity

ja paan tëgoty je'e
tyuny ja peetk je'e
du'un jiamyëëd
ajp.

ja pox pa'a je'e
ja poox pik je'e

Ja To'opë ja wëdijpë

Jadu'untsk ja to'opë anajty wëdity mädë iujk tsëmë, kets pa'a ajxy anajty du'un nyaxy ko ja iujk je'e tyëpxë'ëk na nëgoo, pë tiik je'e iix, kabëk ja iujk anajty win tsëty, keets amoomëk je'e du'un mädë iok, nëgook ja ku ayujk je'e nya kueepnaxy.

Nebyë je'e yaj pëtsëmët, jot mayajtëpk je'e nya wambijnë.

Ja aay ja ujts

Tiam të gojy ja ujts unk,
jaboom jaboom du'un ndaxa'any,
nebyë du'un ye gët yajxon,
ko anajty to mëjëënyë.

Ko anajty të xyaanyë
Ja tëtsypë du'un yegaampy
jot kujkëtsy du'un ba'ënyawa'any
paady ajxy kuendë adëp ja aay ja ujts

ja tun

ja tsaa duun

ja mēj nē

ja wok

ja ketsooty

ja naxoy

ja nēgopk

ja nēmo'ots

Ja nēdooky tsyia'anty

Ma je'e nyojēyēn miotsē'ēyēn xeexp ja nē jim,
jimtsē ja nēdooky tsya'anty ajxy tsyēna'ay, je'e
ajxy du'un nē maijtēp, nē wow ijp, paadyēk
ajxy kaj yak o'ky, nebyēk ja nē kya tētsē'ēkēt.

Jaantemy aay ko ja ujts du'un tsuxk oy nya
mänaa n'ixëp.
Ní mänaa je'e jok agujk ngaa yajatëm ma je'e
ijtëm.
Kap ajxy je'e puuxk agujk tsënaayëm,
Wa'ats ja në tsëk yaak ijtëm, kaj ti
nëyogooyëm, xijtëm, ja në animal du'un
nëkodyeyëyëm.

Ti ëjts tu'semanë të du'uny ma ja kapxtaak tëjkën.

Lunees:

Ko ëjts n'ok kapxtaaky mëniti ëjts ja kapxtaak tëjk tëba'am winbeety.

Martees:

Ko ëjts jawiin n'uk kapxtaaky mëniti ëjts ja tsiin un je'e nkojëy.

Miercooles:

Jopnyë ojts ja yaj kapxtaapë xyaj tëgëyë pëyë'k yo'oby nebyë ojts mëk oy ween yeegët, moniti ojts dëgëye kapxtaapë

Juevees:

Ko ëjts jawiin n'uk kapxtaaky mëniti ëjts oy tu'u abe'ety. wen du'un wats ity ja kajpt.

Viernees:

Ko ëjts n'uk kapxtaaky mëniti ëjts ja yaj kapxtaap wionëxy tsiibë, jimts ëjts íawanë ti ke'e ioy ku myëbaadë ja në ajxy kuendë ajtëm nëgëxy.

Kujaay ti du'un jada'a të mduny.

Jantemy kyuyapty je'e mēēd jiuuny

Ja _____

Ja _____ nēgēx ja _____ ěna'ay

Ja _____ je'e myatsaamby.

Nē je'e ja _____ aay ajxy yaj tējk pe'eny.

Ja _____ tsēbinda'ap je'e aay ujts kēxp.

Ja yëgo'o mook jëxp je'ebë.

Ja miigë myëëd ajp jia'ay ajxy je'ebë.

Ja nëgaa në jooty je'e tsyëna'ay wëdijp je'ebë
nax wiin.

Ja nëgom këxy ti du'un nya yaj pëdë'ëky

May ja animal du'un ma adaa naxwiínën
ji je'e du'un ja: ka, naan, pax, tsuuky,
waj, ëyujk, burre, kuaajy, meek, migë,
nëëts.

May ja tëëm ja tsa'am du'un ya ma ada
naaxwiinkën ji du'un ja: ka'a, tsity
tsuuky, xe'enky, jin tsyiuuky, ka'ak pood,
papayë, tsaapy, tux, tuuny, ta'atsyk.

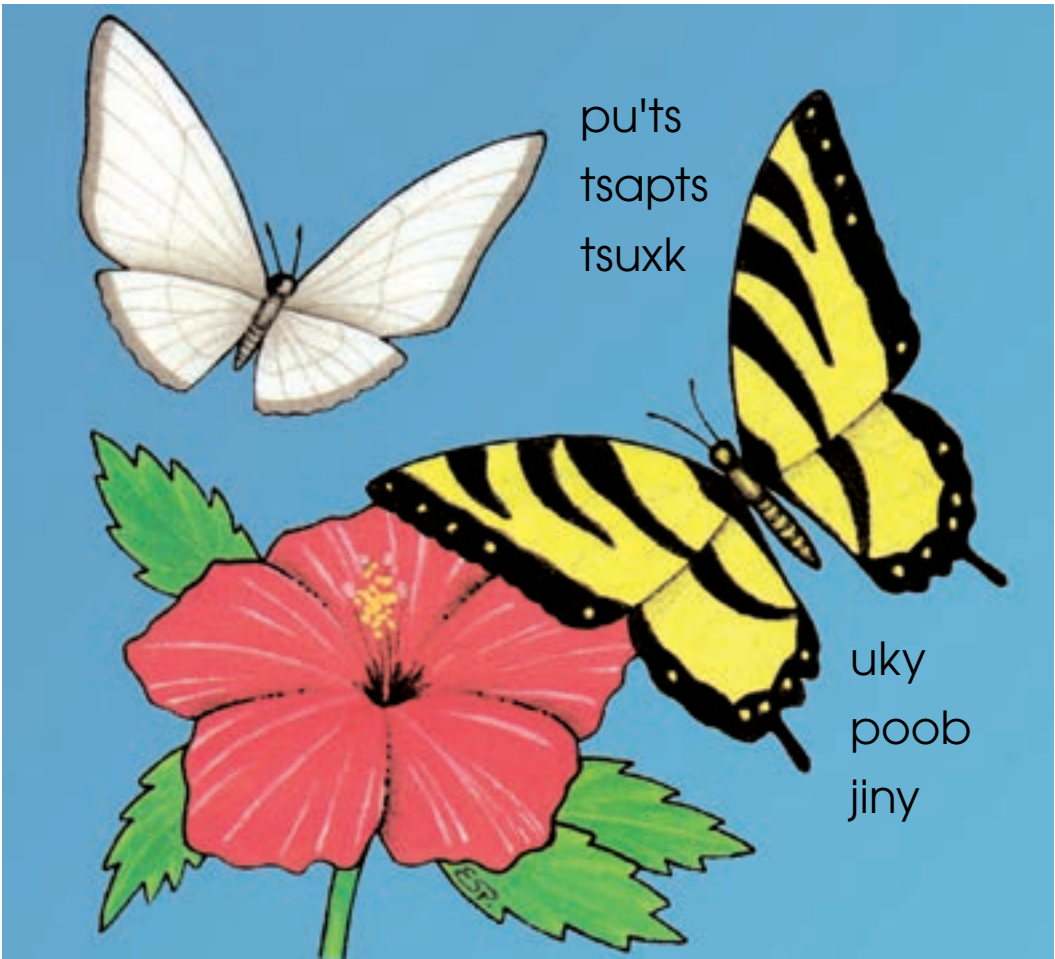
Ijty waaxk kojpa jia'ay ajxy jty, wiípy ja
waxk ajxy ijty jadu'unts ja pa'ak ajxy ijty
yaj kojy.

Jada'a aty poop pa'ak jia'ay tiam iuuby,
oy je'e tsow kijuy.

Paady da'a du'un jiaty ko ja kuay ja
trapichë kia ijnë, mëed ajxy tyëbëjnë
tuun estaaby win agajpt.

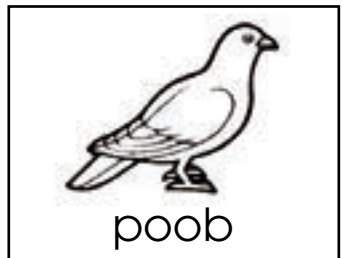
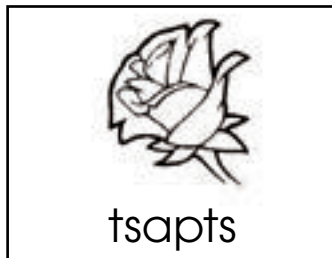
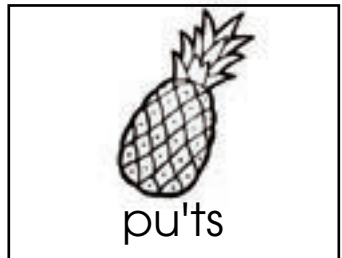
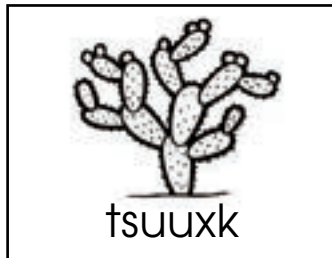
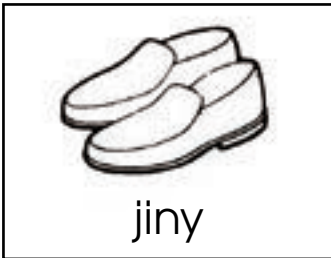
Mijts pigana'ak abëk espëk ajxy du'un,
neby ajxy du'un myaj tuunk paadët ko ajxy
anajty të mojënyë

Ja kapxta'aky ana'ak je'e du'un yaj
tsojpa; nebyë ajxy oy tsënaayëm, nebyë
ja ngajpa iyëëyëm

pu'ts
tsapts
tsuxk

uky
poob
jiny

Uk mkolor aam yë'ë xi a adyunaxyp

Ja ka kuentë

Jekyën ja ka du'un myo'omëëy win tsa'am atsa'am, kapk anajty jëdu'un nebyë tyamën, ja joomy dya'aky je'e Jekyën nyëgë agojx ko anajty wë'ë nyëne'emë yii, mëniték je'e tyëgëyë tëjbë ma winjëjp këxpën, këxyëk je'e kiixta'atsy paadyi ja ka du'un tyam win mërunky a mërunky.

Yaj koj miich mëed kujaayëp nebyë yë'ë metsp animal kumëdya'ga'any.

Nebyë ja jekypën ja aambyën je'enë
du'un tyu'yo'oy.

May ëjts du'un ja ëjts du'un ayuuk modyaapë,
win jaty ëjts ja wit tukxy du'un mëed aty, jot kujk
ëjts du'un nejuëyi ko ëjts du'un ayuuk
jiayë, mëdyajp ojts jan ayuuk, kap ëjts
matsedyuny.

Nëje'e ëjts ja magunaax ja iayuuk mya
tsedyuny.

Ja mayuuk ajxy jim
tsënaaby tēetsy naax
joty jadu'un ajxy
myëna'any ko je'e
jegyën ijty ja rey
kon oy je'ek
jegyën nēwaan
kuwaan ja mya
kunaax.

Ja Kon oy kabëk tyaj
tyeedy du'un ijty nēba'a
ja tu'jia'ay pyaaty ja tseey
dyu'uty nē ba'a pya'aty
ja ya'ay kabëk iunk ajxy
anajty, jetsëk ajxy yaj
pa'konëëy ja tcey anajty
nēmaabë, kubakyë ja
tsedyuuty pyëjy.

Kook ajxy je'e ijxy
ka'a anajty je'e tsyeey
unkë, jëyaayëk anajty
je'e a paky je'e jian
temy yeek, kabëk je'e
togoty nyë ënya'any
widijpë je'e du'un
yaj mejtsyp ja xëdë'ën
du'un jagë orë.

Jetsëk jekyën tsip
tuun, nyë wan kyu
wan ëk je'e du'un ja
myagunaax, jia
nënokoyëk ajxy du'un
mënitëk je'e nyëgë
nëknë tsa jut jooty
jim je'e tyamy ity
oy nya mënaa je'e nya
wambida'any.

Në atsow nebyë du'un tē win jëwë'yën ja tē mgapxyëbë.

Mënaa ja kuyaam këninyën.

Të je'e jiek y manaajëk ja kuyaam këninyën, jatemy tsyëgëyëk ja jëya'ay jekyën, wïn tsu'ujëëyëk je'e mënit, kojxëk ja tëjk, ja animal, ja aay ja ujts du'un piobë'ëy, ja kuyaam du'un nëgaw, kabëk ajxy anajty nyëjuë'ëy pa tun je'e jëkem awaats, ko ajxy je'e myëdoy ajxy monitëk ajxy je'e jiokukëy, taj maaby ajxy anajty du'un.

A adyuunax mēēd kujaay nebyë du'un tē jiadyi tyunyi ma ja mgajtën.

nëbe'en

tsabyu'u

tsabox

xëbaa

xëbi'iky

nëbe'en

tsabyu'u

tsabox

xëbaa

xëbi'iky

Jemy ajp yë'ë
_____ du'un.

May ja _____
tyëëm du'un
myëëdë

Ja mëj në du'un
yaj këdaap ja- _____

ko ja mook _____
yawëwaanëp
je'e du'un

taakp ja _____ ajxy
jim ujts këxp.

Xun je'e mää nyi'x tsyuxk ti je'e _____

Kiixta'atsp ma je'e tyëbëp, ti je'e _____

Tsay aty je'e määd në jooty yaj paady,
ti je'e _____

Ko anajty mdibii je'e myaj tunëp _____

Ja tēgaabē xē

Jatēp xē jim Tēgaam, tēgēek ok du'un jiadyi
tu jumējtpē, may jia'ay ajxy nyukxy eepē,
mejtsu'um tsunax jiadyi, mēed ajxy mēj xē tiaj
naxy, mēnit ajxy xyēbapy ja tēem, ja tsa'am
mēed ajxy iig yaj wa'axy,

Pëjy tyajkuaan

Ja xëë atsujë'e mënit
ja toxyëjk ajxy iamugëëy
ma ja pëjy tyajkuanën,
ejts ajxy du'un tu'aguj
xyëë, manaky xyë ajxy
du'un tyëbëjno tajnajxp
ma ja kajpt jootyën

Ja torë tooby

Ja tsiin xunax jooty
mënit ja torë ajxy
metsk ño'oky, ja jia'ay
du'un tsëm ejts tu'am
du'um myabëyë'ky,
win ayëgëëby ajxy
du'un, ko je'e
tyoobëdëënyë mënit
ja tsunax jiatënë.

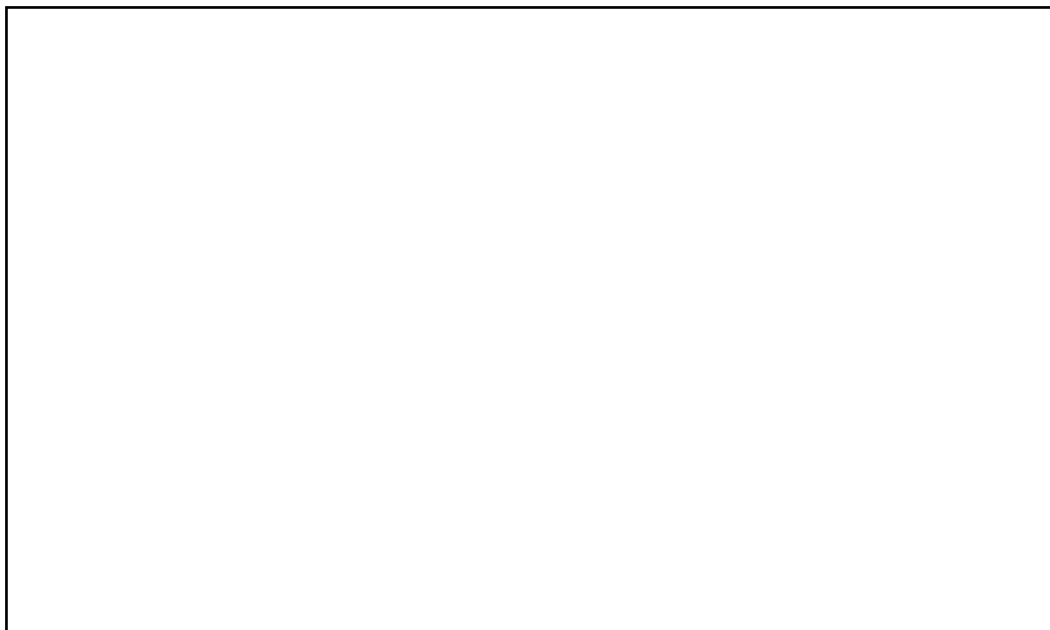

Wak, wak, wak ja nëëm myëna'any,
kap du'un mënaa myona'any,
ja jiamyëëd du'un të ixy,
padyë du'un chaj ixy.

Wak, wak, wak ja nëëm myëna'any
kap du'u mënaa myna'any
ja jiamyëëd du'un të ijxtëgoy
paadyë du'un nyaax koy.

A adyunax mēēd kujaay ja xē du'un oy jatēp.

Jugëëny Tsyiin.

Ko ja pigana'ak leek aty, yaj pëtsëmëp ja
jiugëëñ tsyiin ajxy du'un, ja kuxë je'e ajxy jawiin
iok mayaj tëëb manaa ja oy xyë du'un nyaxy,
mënitëts ajxy du'un iawanë ja Un konë'ëp
nebyë je'e du'un kiodyuunë.

Ku jaay du'un nebyë ja maxuunk ajxy xyë mo'oy
nebyë xë tsuu mya min mëgawë'ëy.

kuduunk

nëdëëky

add

taad

judyik

kudajt

nood

Ja nëdooky nëba'a je'e chona'ay, këjxp je'e tyam. kap du'un yajpaanë.

Ja taad kap ajxy ya jiaty koj, ja wiin agajpt may ajxy yak ity, kyaabyë ajxy je'e

Pën du'un ka nekuenda ajtëp, ku aad ajxy je'e ity, ko ajxy kya negaaxyi ko ajxy kya tsi'iy.

Ja letrë d kap du'un jiaty tuny ma ëjts ja ayuukën weenty mëdya'aky du'un ji ja du'un manëxpë, kap mënaa mja'a tsyonda'akëp, jim yë'ë tyuny ma ja mëdya'a kujkën o ma je'e mya yën, nepy tyaa jiyën.

taad

kuduunk

adeemy

xëdë'ëny

kudajt

aad

nëdooky

nëdaamtsy

nëdooky tsya'anty

Ja kuduunk je'e du'un ane'emp ja oybë ja weenbë.

Ja nëdaamtsy tsooy ajp ajxy je'e.

tëjp
nep
jup
jep
kup
jëëp

tëbaamp
nebaamp
jubaamp
jebaamp
kubaamp
jëbaamp

jajtëp
kood
mood
paad
jëëd

jadaamp
kodaam
modaam
padaam
jëdaam

xu'up
tsik
juk
tsuk
tuk
wik

xugaam
tsigaam
jugaam
tsugaam
tugaam
wigaam

Ja ajytsy tyeedy

Ja Ajtsy Tyeedy wingutsägë'ëy je'e ity, je'e du'un kapx wjip ja mutsp ja tsanbë, je'e du'un yaj tëdyogëby ko ajxy nyuuta'aky, ko ajxy pyëky iu'uky, ko ajxy tyëgëwa'any mëdyaapë jawiin ajxy uk najts pigë'ë, iuk jok në yaj ka'ay, ja naax wiin, ja ajxy të io'kyëbë je'e ajxy du'un mianuutaapy.

kojxtënaaby

nuuxtaapë

nëmaaby

kunuuxp
në wojp ku wojpë

amëduukëby

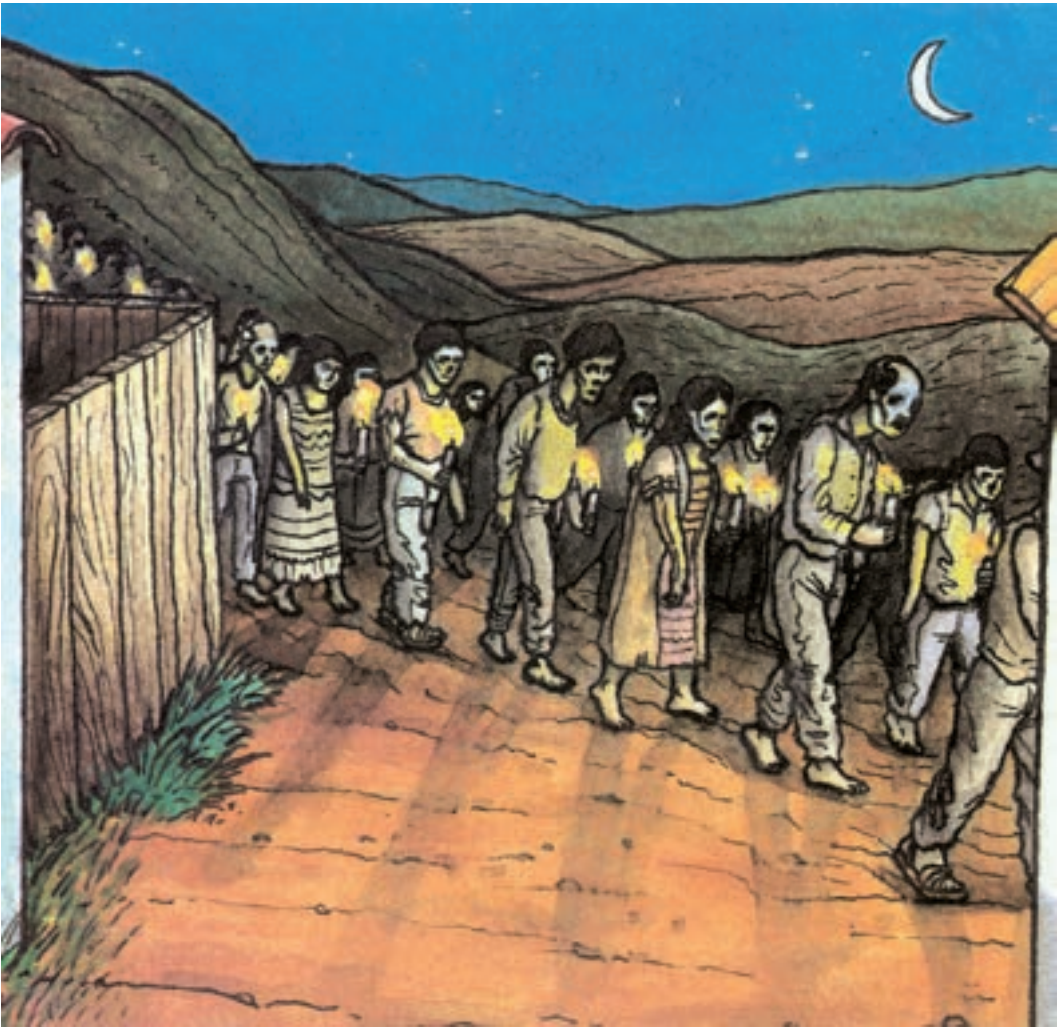
Todosandë xë

Oy miaajë ja Todosandë xë ajxy yaj, jadyi, ya i'opë ajxy du'un jamejtsyp, jawiin ja pigana'ak xë kujaboom ja mëj jia'ay xyë, may pigana'ak pëjy, kujëëb pëjy ajxy du'un pyëda'aky sandë winduum, mëed tëëm tsa'am, mëed ajxy du'un mënit pyënuuky, ku jaboom ajxy je'e yaj kunuuxën monit ja pojy ajxy nokxy nyajts pëgëënyë ma ja i'opë ajxy nyaxtogëyën.

Ja ajxy naam o'opy, kabëk ajxy du'un kiody todosandë ajp, je'e ajxy jilby uk tëëg ijxp, ja ajxy jekyën të i'ogëbë je'etsëk ajxy du'un koop, kaabyë uupë mëed ajxy je'e myëwambijnë ti jaty ajxy je'e të yaj kunuuxyi ja jiuju ja myëgu'uk, a pënëkts je'e ti ka yaj kunuuxëp jadu'yëk ja i'opë wiabity.

A adyunax du'un nebyë ja todosandë du'un
jiadyi, mëed du'un kujaay.

Oopë kuentë

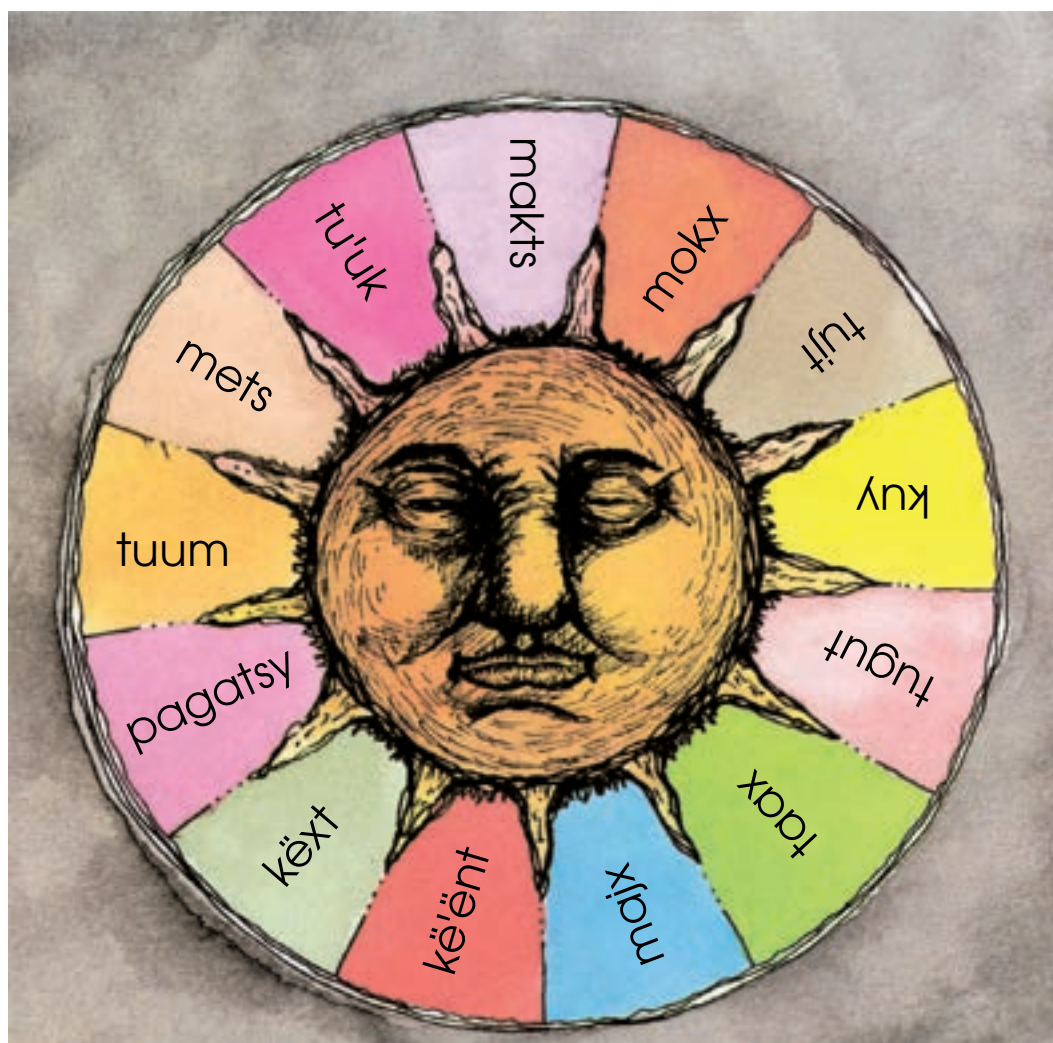
Jadu'utsëk anajty tu'jëya'ay kya momëky, kook o'p ajxy kya koody todosandë ajpë, kotsëk je'e iabaty ja todosantë xë, mënitëk wintsujë'ëyë jiawë jëj kueebëy bentanë aguum, kotsëk je'e mionyë jëëy mënitëk je'e ixy ko anyëp ajxy du'un kiajpt tégë'oy waats aam jagë serë tëëxëk ajxy du'un, ja anajty du'un ka'a mobëjpe

Ja waj yaj tuumy ajxy.

Ja wetsy këdyeepy ajxy je'e.

Ja xë mëtsyo'ont

Yaj tuyo'op ajxy tyamnë Ayuuk Xë mëtsyo'on,
 Ja Kuxë o Xëyejp je'e du'un yaj tuyo'op, manaa
 ja oy xyë ja ëxëk xë nyaxy, ne'e ja.

Xë Yejp mook pajk yaj tuny, kap ja kuxë du'un
 tiam miayë, kap pën du'un pianëk xanë.

Nëgapx je'e myëdyi mëdya'aky du'un
ka'a nëjuëëby, kujaay du'un ya.

Tëëtsy je'e baady.

¿ Ti du'un të baady ?

Yaj xon ajty ja pëjy

¿ Ti du'un yaj xon jaty ?

Mayëtsy ja tsuuky të duky.

¿ Ti du'un të mduky ?

xi ja mëj në.

Pëyë'ëk ja naan

Në atsow yë'ë jak metspë modya'aky

Ja Xë tsuu.

¿ Pën du'un yajatëp ?

¿ Ma du'un jiadyi?

¿ Mënaa du'un jiadanyi ?

¿ Nebyë du'un jiadanyi ?

¿ Ti guxp du'un ko jiadanyi ?

Ja mē'ēky

Nebyē ajxy ēdyuny:
Jawiin jētsy jēk mie'ey.
Mēnit niy nyē ajxy adyun
o'ky jētsy ajxy jio'oby
mēēd atsyuud.
Mēnit ja jēk jētsy ajxy
aay kiēxp pyēda'aky
mēēd ja niy nyē mēēd
tsu'utsy.
Mēnit ajxy nyēmojtsnē
tu'uts jooty ajxy yaj kēēnē

Tsu'utsy Uuby

Yaj kapxtaap:

Tiamëtsy miitsy awanë, ko ja unkëtsy jada'a kia
nëxa'an kapxtaakp, tomyëëd je'e të jjobë'lëy,
paady du'un nyay mëdoy aty, nebyë listë gëxp
mgujaayët, Dios kuju'uyëp.

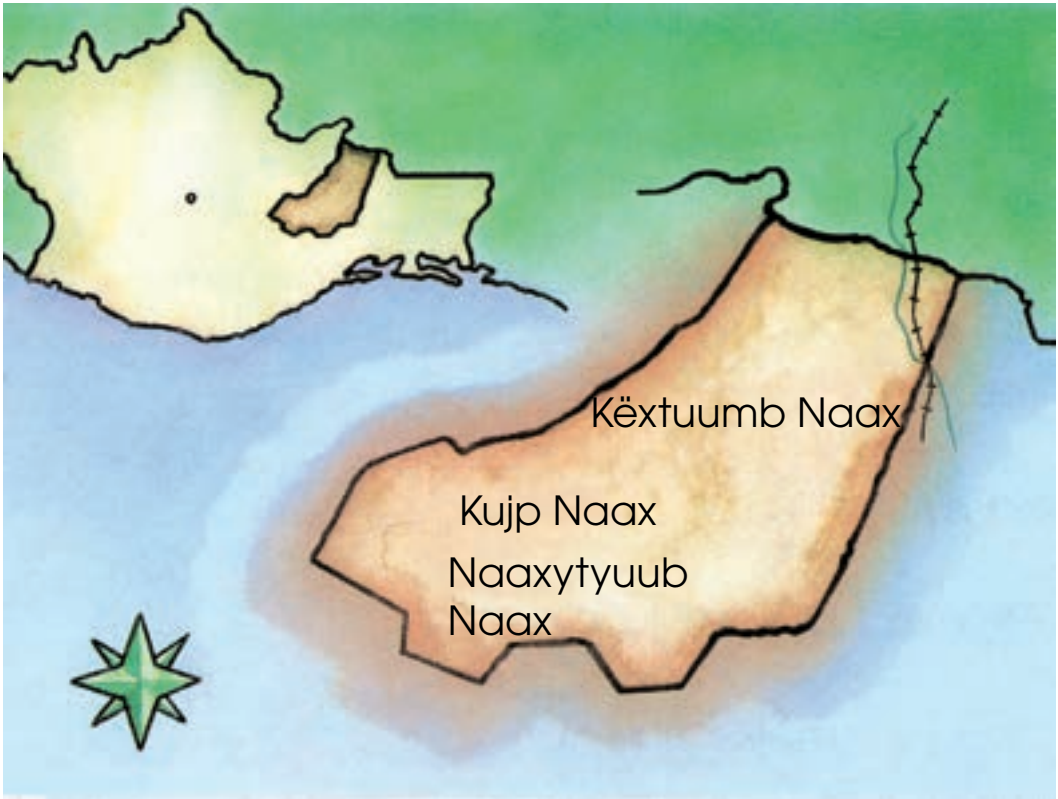
i Neixëëp ! Ka'a nëgoo mna'a në dëgë'ëy.

i Tëëtsy je'e nyajtëgoy !

i Ko tsiu'uts ja uk !

i Pëyë'ëk ! xi ja waj taj piaminy

i Uk ix yë'ë mëjk tsandy !

Ma ja ayuuk jia'ay ñaax ajxyën

Mëj je'e du'un ja naax wiin ajxy yaj tuubejpe, ja ejts ma'a ayuuk jia'ay jim ajxy tëëtsy naax, jooty tsënaabyë, mëët ja ajxy it kuj tsënabyë, kap je'e jim jiaty tëëtsykë, tun jooty ketsooty ajxy du'un tsyëna'ay, ma ejts du'un tsënaayëm ya naaxy tyuum, an du'un ya.

Tëëtsy naax

Ma ja tëëtsy naaxën,
këxp du'un jim, tun,
jooty du'un, nëma'a joot,
Ja jia'ay jokx wit mëed
ajxy nyë ity.

Ma ja naax tyëtsyën

It kujk je'e du'un ma
Ja mayuuk kajptën du'un
kap jim jiaty tëëtsykë
ni kia anë, tun joot
du'un jim.

An Naax

Ma ja naaxy tyuumë
naxën, jatemy ian
du'un jim, mëed tyu'uy
pootpë, xëgopk je'e
jiën bojy.

ja luud

ja lek

ja luud oy du'un
ko ity, je'e du'un
yaj win wa'atasp
ku ti nya o'oky

ja du'un ja lekpë
kap je'e ti tyuuny,
kap je'e yaak jot
ma'ady, paady ajxy
kaj myaj o'okët,

ja pernape

ja pamërx

ja pernape kap
du'un tyam yaj panë
ijty je'e muy yaj
paady, lorë mëgu'uk
ijty je'e du'un

ja pamërx pootpë
je'e pyotsëmy ma
du'un waj të'ënyën
ma ujts aay byu'udyën
kap pën je'e nyëdony.

Yaj mëdoy ajp ajxy

Ko jaboom ja tsoyëbyë ja pigana'k tu'po'obë
mogoxk jumëjt mëëtp, kyë'ë wigëwa'an,
nebyëk ajxy kya pambedët,

Ko ja tu'pë semanë mënitë ajxy kiu'uk tuna'any,
ja tu'u ajxy du'un yagoyëwaam.

Ko ja yakaptaapë ajxy jëda'a ja pigana'ak
kiujaya'an pën je'e du'un mëëd tëdujk o
majmakts jumëjt.

Jaay ti du'un myaj mëdoy adaap

Koy

Konejë

mokx

poo

jatsyu'u

pax

tik

jatsya'anty

Ja ayuuk toxyëjk

Ja Ayuuk toxyëjk je'e në du'un nëje'e, myëed aty ja jëtsë'ë ja ëxuk nebyë, ja magunaax ajxy ity jekiajt wit petyën, ja maj jia'ay je'e du'un mëed ajp ja kojy jëtsë'ë a ja tsaan doxyëk ja kon jëtsë'ë du'un myëed ajp, ko ajxy ijty piëky ja kambiidy ëxuk ajxy ijty je'e ja poo kuutsyë yaj nëbëgëbyejp.

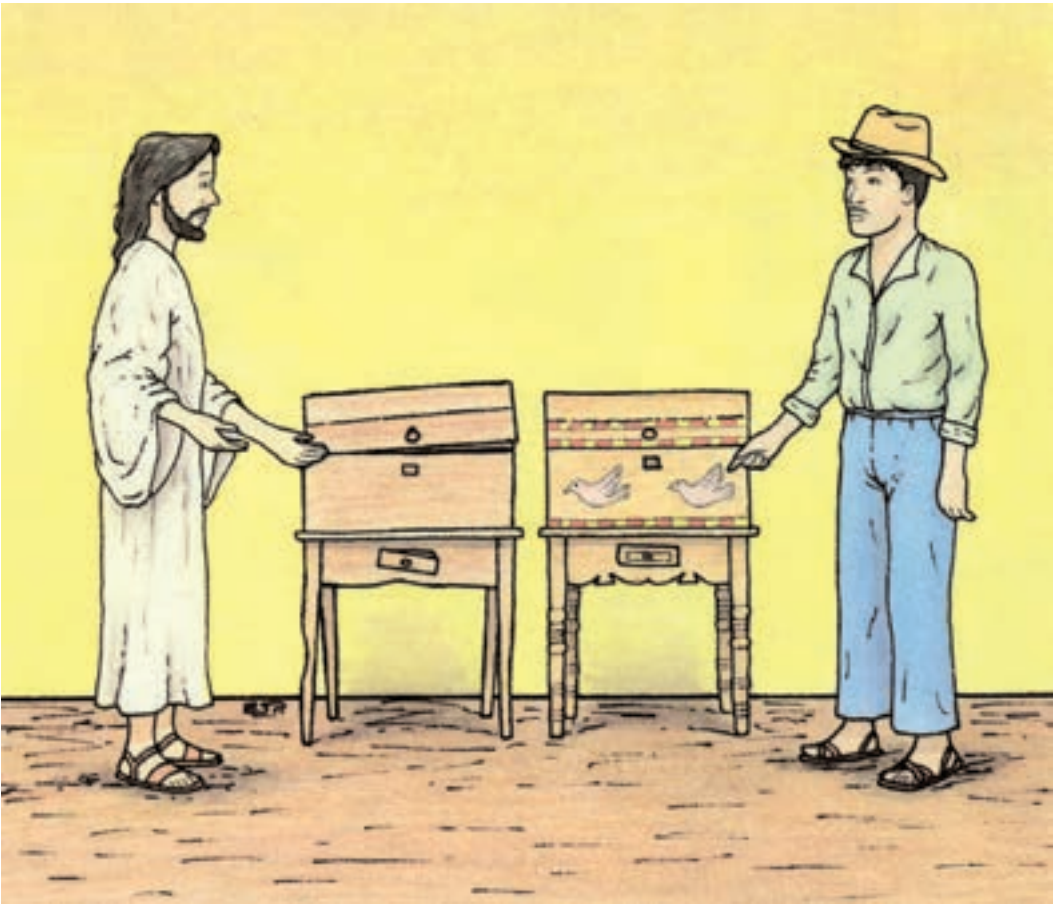
Ja ëxuk mëed ja jotsë'ë

Ja ëxuk jiuuby ajxy je'e du'un wintuum, nya'a yaak axumyukëp ajxy je'e du'un. Kap ajxy amtsoo kyojy.

Ja Jëtsë'ë je'ets ajxy tiam xyuuby ja ma kunaax, ja wit ajxy du'un jiuuby mëedë, piidy, ja du'un ajxy nya yaj win xuyëëny, makiënë aam, yaj xon jaty ja jëtsë'ë ajxy tiam xyuuñë, nëje'e win bëjy o win xuyë'ëy

- Ti mitsy du'un ko wit pety?
- Ja mëjtajëtsy du'un nyëmaaby, kogëtsy ja jëtsë'ë ja ëxuk du'un bëgëwët, yaj xonëk ja toxyëna'ak unk ajxy du'un yaj këxë'ëky, mëed wen du'un kia kudëgoy.
- Jaantsy yaj xon du'un magëxë'ëky, wen ëëtsy du'un n'uk yaguyëëb, ja wit xuy ëëtsy du'un mëed ajp.
- Jadu'un wen gapxtaakëm nëmetsk në jëtsë'ë ex ëxuk.

Ja nyëtsiiwëyëp nepy ajxy ja xë tsuu
manaxanëm.

Mënaa ja naxwiin jekiën nyeketëxyën, manitëk
ja ap ja ndeedyëm ajxy nyomayë, ko je'e
piwët mëdyi kaaxëk anajty je'e mëed ujts, ja
xëdë'ëñ ja orë, kook je'e iuk konaay, mënitëk
je'e nyëtsiwëëy ka kaxë anajty jaantemy yaj
xonbë, ko je'e yaak awaatsy, jagë mëjk tu'ts
abu'uk, m'ëjk texy abu'uk, mëjk tsaa anajty je'e
jiiby, je'e këxpë ajxy tiam ayoowëm, ko ja atsojk
winma'any myëed ajt ja ap jandeedyëm.

Ja nēwījpē Nēwa'ats ku Wa'ats

May jumējt ja naax ja ngajtēm du'un ijty najts ane'emēy ma agats kēxpēn.

Ja Miguel Hidalgo mēēd win jia'ajy ajxy ijpē mēnaa anajty du'un jadyi tiunyi ja niwa'als ja kuwa'atsam ajxy anajty du'un. Mony anaj du'un mēnaa ja septiembrē po'o anajty miaj mokx tu'gatyēn ja Miguel Hidalgo je'e yaj tuuk mujk ja Dolores kajpt jia'ay mēēd je'e yaj mēdoy ajt ko ajxy tsiptunēp.

Jadu'unts je'e tsyondaak ja Nowa'ats ja kuwa'ats tsip.

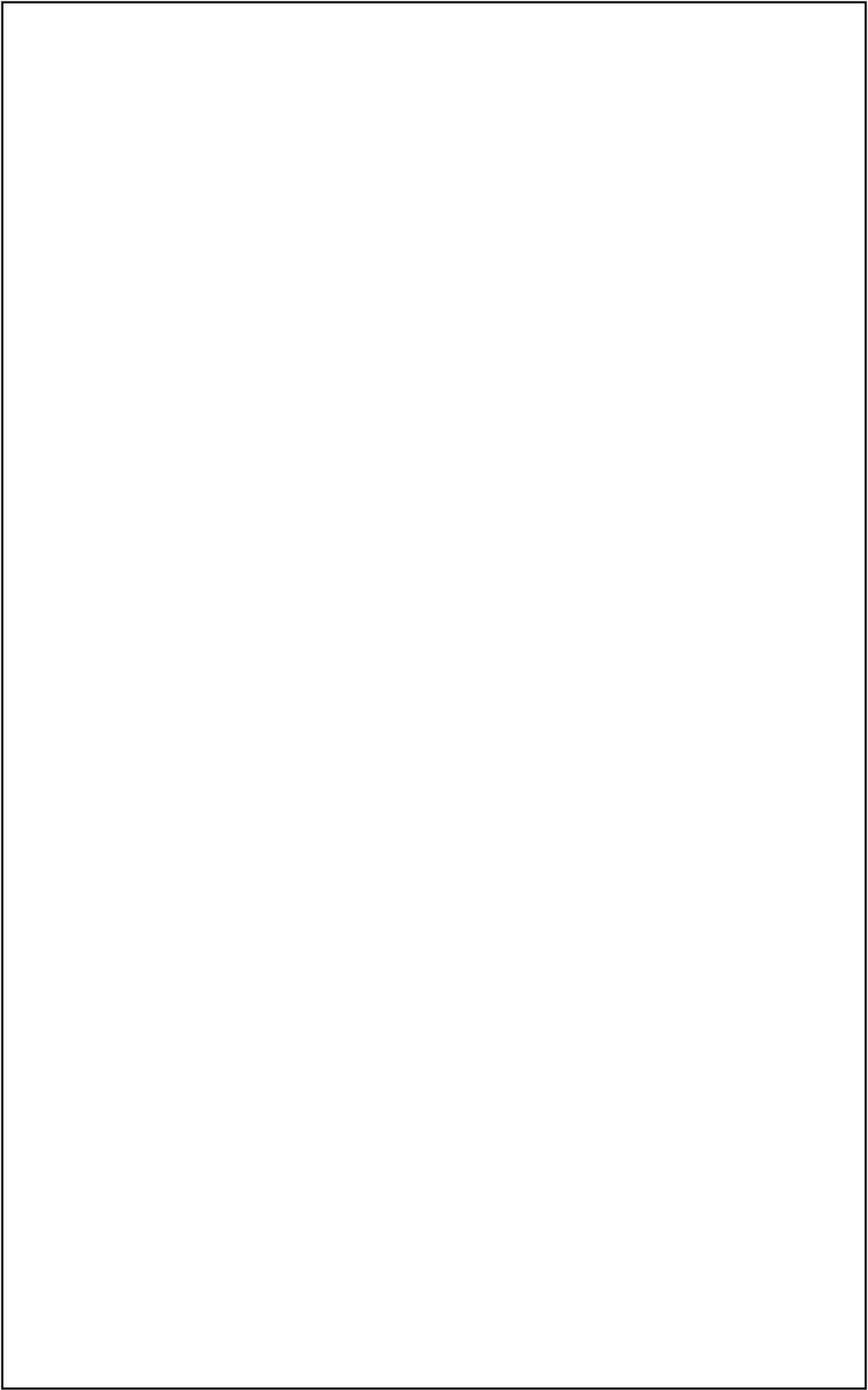

Ja Banderë xë

Ja Banderë je'e du'un nyodënaaby kiunaaby ja
ëjts naax ngajpt:

ma ja jia'ayën, ma ja naax wiimbën, ma ja
mëj nëjën mëed ja në aduky, paadyëts du'un
mënaanën yë'ëts Mejiko ijx ta'an.

Ko ja febrerë i'x madaxk xë aty nyajatëm ja
Banderë xë ajxy du'un.

Lengua mixe de Güichicovi, Oaxaca
Primer grado

Se imprimió por encargo de la
Comisión Nacional de Libros de Texto Gratuitos,
en los talleres de
con domicilio en,
el mes de de 200.
El tiraje fue de ejemplares
más sobrantes de reposición.

